KARYS

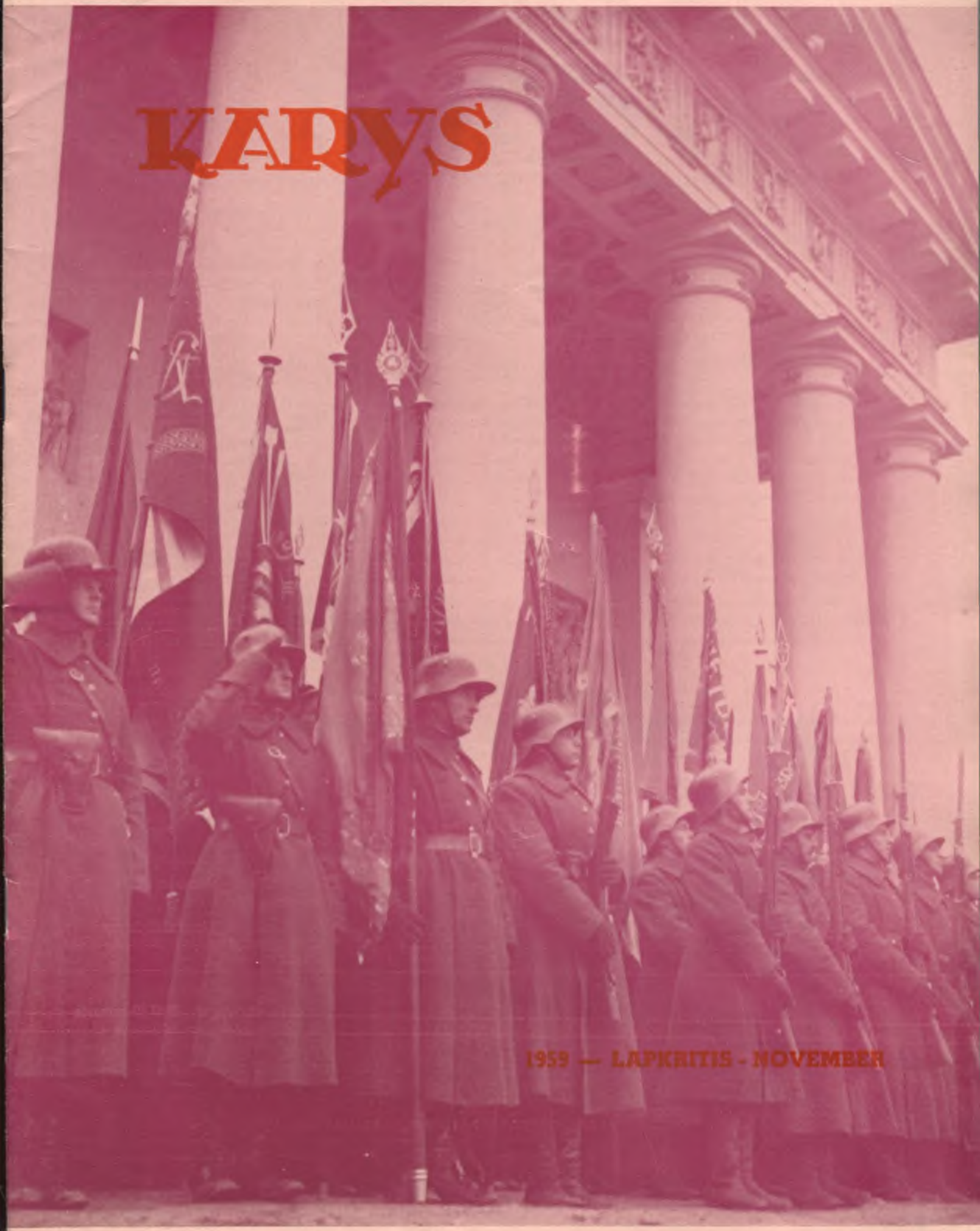

1959 — LAPKRITIS - NOVEMBER

KARYS

1959
Nr. 9 (1356)

Redaktorius **Zigmas Raulinaitis**

Redaktoriaus pavaduotojas **Stasys Butkus**

Kalbinę dalį redaguoja **Kazys Kepalas**

Dailiosios literatūros dalį redaguoja **Vincas Jonikas**

Administratorius **Leonas Bileris**

*

Leidžia L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

Atskirus skyrius redaguoja:

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje,

Justinas Liaukus — Karinės žinios.

V. A. Mantautas — Tremties Trimitas

Kunigunda Kodatienė--Šaulė Tremtyje

TURINYS

V. Augustinas — Vytauto Didžiojo karsto pagerbimas Vilniaus žygiui pasibaigus. (Kairėje 1 p. D.L.K. Gedimino p. vėliava, jos kairėje ltn. J. Skardis — dabartinis KARIO bendradarbis ..... Viršelis

A. Dimas — Jiems pagarba ir dėkingumas 273

J. Naugirda — Lietuvos kariuomenė žygiavo į Vilnių 275

Deikis — Tauragė—Vilnius 286

K. Ališauskas — Plk. K. Žuko "Žvilgsnis į Praeitį" 288

A. Žygimantas — Karališkojo žalvario amžius 293

E. Čekienė — Dailininko Adomo Galdiko kūryba 295

P. Dirkis — Mirusieji kariai 297

Tremties Trimitas 299

Lietuvos kariai laisvajame pasaulyje 302

Veteranų veikla 303

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apyrubis, V. Augustinas, A. Balčiūnas, B. Balčiūnas, A. Bernotas, P. Bliumas, P. Būtėnas, E. Čekienė, P. Dirkis, S. Dirmantas, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J. Juodis, J. Almis Jūragis, Dr. K. Jurgėla, J. Kiaunė, Marių Žuvėdra, Nėlė Mazalaitė, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, A. Novickis, T. Papartis, V. Perminas, P. Plechavičius, A. Rėklaitis, M. Rėklaitis, V. Raulinaitis, J. Skardis, A. Sodaitis, Dr. V. Sruogienė, Mag. Hist. K. Stalšanas, J. Šarūnas, E. Šulaitis, V. Šventoraitis, J. Tumas, O. Urbonas, J. Vėgelis, V. Vilkutaitytė-Gedvilienė, B. Vrublevičius.

ATSTOVAI: Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Cieminis, Rochester, N. Y. Stasys Misiūnas, Omaha, Nebr. Jonas Citulis, Cleveland, Ohio. Vladas Rušas, Toronto, Canada. V. Šalkūnas, Australija. Morkus Šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Boston, Mass.—"Baltic Florists",
Brockton, Mass.--A. Mantautas,
Chicago, Ill.—J. Karvelis, "Marginiai", J. Memėnas, K. Rožanskas.
Cleveland, Ohio—V. Ročiūnas,
Detroit, Mich. — "Neringa", V. Perminas.
Grand Rapids, Mich.—J. Belinis,
Los Angeles, Calif.—V. Prižgintas,
Philadelphia, Pa.—A. Impulevičius.
Newark, N. J.—Kazys Trečiokos,
Rochester, N. Y.—P. Saladžius, A. Sabalis,
Waterbury, Conn.—V. Vaitkus.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.—J. Pleinys, Z. Orvidas,
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, V. Rušas, J. Smolskis;
Montreal, Que.—"Parish Library",

ANGLIJOJE:

J. Bružinskas, 46 Springcliffe, Bradford 8, Yorks.

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper St., St. Kilda, Vic.
A. Kubilius, 131 Crozier Ave., Edwardstown, So. Australia.
P. Mažylis. 22 Aberdeen St., W. Geelong, Vic.
E. Stašys, 174 Prince's Highway Arncliffe, N.S.W.

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB Seminario Salesiano Altamira, Caracas.

THE WARRIOR. magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS", 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U.S.A. Subscription $6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

KU biblioteka
093 00523535 5

Įsteigtas Lietuvoje 1919 — Nepriklausomybės kovų — metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 9 (1356) LAPKRITIS - NOVEMBER 1959

JIEMS PAGARBA IR DĖKINGUMAS

A. DIMAS

Lietuvių tauta su didele pagarba mini didžiuosius mūsų tautos žygius. Tai istorijos perspektyvoje ir šiandien pažvelkime į anuos laikus, kai prieš 41 metus rinkosi pirmieji Lietuvos vyrai į lietuviškus pulkus savo tėvynės ginti. Ir niekas negali ginčyti fakto, kad Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktas būtų likęs tik tuščias raštas be turinio, jei nebūtų susidariusi gyva jėga, kuri tame akte paskelbtą idėją būtų įkūnijusi. Žinome, kad mūsų inteligentijos vadai privedė tautą prie Nepriklausomybės akto paskelbimo, bet plačios masės — savanoriai stojo su ginklu rankoj tą nepriklausomybe ginti. Be savanorių branduolio nebūtų galėjusi susikurti ir Lietuvos Kariuomenė, o be kariuomenės valstybė būtų neišsilaikiusi ne tik dėl išorinių priešų puolimo, bet ir dėl viduje atsiradusių priešvalstybinių gaivalų veiklos.

Lietuvos kariuomenės savanorių branduolį daugiausia sudarė jaunimas. Jis, būdamas ištikimas savo tėvų kalbai, savo papročiams, buvo tautiniai ir realiai nusiteikęs, bet ir konservatyvus, neigiamai žiūrįs į jam svetimas, nors ir viliojančias naujenybes. Pakėlęs svetimųjų jungą, buvęs priverstas lieti kraują už svetimus tikslus, lietuvis suprato, kad be savo tėvynės žmogus — tuščias garsas ir kad žmogaus gyvenimas turi reikšmės tik valstybėje ir dėl valstybės. Lietuvis jaunuolis karštai mylėdamas savo gimtinę, nieko neragintas gaivališkai persiėmė tėvynės meile ir tautiniu išdidumu; tuo pakėlė bendrą tautinę nuotaiką krašte ir sukėlė tautinę jėgą kovai dėl tautos būvio.

Vilnius. Priekyje — Vilniaus Rinktinės, vėliau ! pėst. div. štabo, būstinė

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS PROGA

Lietuvos kariuomenės šventės proga Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Centro Valdyba sveikina visus Ramovėnus, Savanorius-Kūrėjus, Šaulius ir Birutininkes.

Reiškiame gilią pagarbą gyviesiems Lietuvos Laisvės kovų liudininkams - Invalidams ir visiems kariams, savanoriams, partizanams, šauliams, kurie kovojo, kad Lietuva būtų laisva ir, kurie dar ir šiandieną nepraranda vilties — tiki, kad vergijon patekusi tėvynė vėl atgaus laisvę. Jie tautos gyvybiniems tikslams dirba ir aukojasi, kiek jų jėgos ir sąlygos leidžia čia išeivijoj ir ten už geležinės uždangos.

Reiškiame pagarbą ir tiems mūsų tautos darbuotojams, kurie pasišventę dirba kultūrinį darbą, kurie gyvu ir spausdintu žodžiu, daina, ar scenos vaidyba prisideda prie tautos gyvybės išlaikymo, iškelia tautos vertybes, skatina tautinį susipratimą, stiprina mūsų dvasią ir ryžtą, šaukia tautą vienybėn — vardan tos laisvos Lietuvos. Garbė jiems!

Šios šventės proga kreipiamės ir į visą lietuvišką jaunimą — mūsų tautos atžalyną. Brangieji jaunuoliai, gyvendami svetimoj aplinkoj, nežūkite savo tėvų žemei — Lietuvai. Būkite stiprūs, kaip ąžuolas, granitas, plienas . . . Pažinkite Lietuvos praeitį, Jos gražią, turtingą istoriją. Supraskite, kad tik būdami susipratę, giliai mąstantieji, tikrai kultūringi lietuviai - lietuvės, galėsite būti ir svetimtaučių akyse prideramai vertinami ir gerbiami. Jaunime! Tau teks kurti Lietuvos ateitį. Būk pasirengęs tai didžiai ir šventai pareigai. Būk pasirengęs kovoti ir aukotis, kaip tai darė tavo tėvai, atkuriant Lietuvos valstybę 1918-20 metais, kaip tavo seneliai dirbo ir aukojosi budindami - keldami Lietuvą nepriklausomam gyvenimui Daukanto, Basanavičiaus, Kudirkos laikais, kaip tavo protėviai aukojosi ir kovojo, kurdami Lietuvą Gedimino, Kęstučio, Vytauto Didžiojo laikais.

Šia proga pasižadėkime ir jaunimas ir senimas savo darbą, mokslą ir jėgas skirti Lietuvos laisvės aukuran. Tai visų mūsų šventa pareiga, uždėta mums mūsų tėvų žemės, aplaistytos partizanų krauju ir paskendusios tautos skausmuose.

Lenkiame savo galvas ties žuvusiųjų tautos laisvės kovotojų kapais. Amžina jų šventos aukos atmintis terusena kiekvieno lietuvio širdyje ir tesuburia mus visus bendriems darbams tautos gyvybei išlaikyti ir prarastai laisvei atgauti.

Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovė"
Centro Valdyba

Kai pirmieji savanorių būriai jau buvo sudarę šiokį tokį kariuomenės branduolį, laikinoji Lietuvos vyriausybė galėjo ryžtis šaukti vadinamą mobilizaciją ir štai, 1918 m. lapkričio 23d. pirmoji vyriausybė Vilniuje duoda pirmąjį įsakymą mūsų kariuomenei. Šaukiamieji naujokai daugumoje suprato savo pareigą ir kartu su savanoriais, nebijodami mirčiai žiūrėti į akis, narsiai kovėsi su Lietuvos priešais. Tai buvo ženklas, kad mūsų krašto žmonėms netrūko nei pasišventimo, nei tėvynės meilės. Jie kariavo 2 metus net su trimis priešais ir garbingai apgynė savo nepriklausomybę. Jie krauju apšlakstė savo gimtąją žemę, atpirko iš vergijos ir davė galimumą nepriklausomai tvarkytis. Tad aktingiems karo dėl Lietuvos nepriklausomybės dalyviams, kurie savo krauju yra aplaistę, mūsų tėvų žemę ir ginkluotoje kovoje dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės yra netekę gyvybės, sveikatos ar darbingumo, pareikškime pagarbą ir dėkingumą. Garbė ir visiems mūsų šauniesiems kariams, kurie per 22 nepriklausomos Lietuvos metus garbingai stovėjo mūsų tautos bei valstybės sargyboje!

Atkurtos Lietuvos kariuomenės 41 metų sukakties proga, kreipiamės į jus, brangūs savanoriai — kūrėjai bei kariai, kad tautinės savigarbos vedami jūs ir čia, išeivijoje, tą pirmąjį ir didžiausią savo pasiryžimo akstiną — patriotizmą išlaikytute ir skleistute mūsų išeivių tarpe. Tegul jūsų šeimos tampa naujomis tvirtovėmis, kurios su tokia pat narsa kovotų už lietuvybės ir tautinės kultūros išlaikymą išeivijoje. Savo tautos likimo išsprendimui daugiausia galėsime lemti, jei šiuose sunkių bandymų laikuose išliksime, kaip tauta, gyvi. Savo tautinės gyvybės išsaugojimas yra svarbiausias šių dienų uždavinys. Kova irgi nelengva, tik kitose sąlygose ir kituose kovos laukuose. Budėkite, kad savanorio dvasia išliktų gyva kiekviename lietuvyje, ir naujas kartas skatinkite į tokius pat žygius!

Prie Demarkacijos linijos skyrusios Vilniją nuo Lietuvos: barjero kairėje, bolševikų karininkai, atgabenę įsakymą praleisti Lietuvos kariuomenę, kalbasi su plk. K. Sprangausku

LIETUVOS KARIUOMENĖ ŽYGIAVO Į VILNIŲ

J. NAUGIRDA

Pamilome savo senąją sostinę Vilnių karščiau, negu kurios kitos tautos narys savo sostinę. Karščiau pamilome ne vien dėl gražios gamtos, gausių meno paminklų ir didingos praeities. Karščiau pamilome dėl to kad mūsų sostinė įvairiais amžių metais daugiau iškentėjo negu kitos. O ypač daugiausia kentėjo, kada atgijo Lietuvos Valstybė naujam gyvenimui. Valstybė atgijo, bet jos širdis — sostinė liko atplėšta nuo Lietuvos kūno ir klastingojo priešo pavergta.

Jau nuo 1918 metų prasidėjo lietuvių ir lenkų kovos dėl Vilniaus. Vilniuje organizavosi lietuvių, o taip pat ir lenkų kariniai daliniai.

Po kelerių metų okupacijos vokiečių kariuomenė iš Vilniaus traukėsi. Naktį į 1919 Naujus Metus vokiečiai savo karinę vėliavą nuleido iš Gedimino pilies bokšto. 1919 m. sausio 1 d. po pietų lietuviai kariai savanoriai Gedimino pilies bokšte iškėlė lietuviškąją trispalvę vėliavą — geltoną -žalią -raudoną. Tą dieną tų spalvų lietuviškoji vėliava pirmąsyk pasirodė. (Ji buvo priimta Lietuvos Tarybos dar prieš 1919 m.) Lenkai blogai pasijuto. Lietuviai jiems užbėgo už akių. Sausio 2d. tai man pareiškė užėję į Gedimino kalną pora lenkų legionierių.

Sausio 1d. apie 6 val. vakaro lenkų legionieriai užėmė Vilnių. Jų jėgos buvo didesnės, negu lietuvių. Užėmę miestą, lenkai nedrįso lietuvių pulti ir turėjo pakęsti lietuviškąją vėliavą Gedimino pilies bokšte. Mat, jau nebetoli buvo rusų raudonosios armijos daliniai, kurie grasė ir lietuviams ir lenkams. Tuo būdu nuo 1919 m. sausio 1d. iki sausio 5d. vakaro Vilniuje buvo ir lietuvių ir lenkų kariniai daliniai, o sausio 5d. rusų raudonoji armija užėmė Vilnių.

ANTRASIS LENKŲ ŽYGIS

Iš rusų atsiimti Vilnių ruošėsi ir lietuvių ir lenkų kariuomenės. 1919 m. balandžio mėn. pirmomis dienomis dar silpni ginklu ir kariniu parengimu mūsų savanoriai puolė rusus Vilniaus kryptimi. Pirmosios kautynės parodė, kad dar reikia nors truputį kariškai paruošti savanorius ir po Velykų iš naujo pulti rusus. Tai pastebėjo ir lenkai. Pasiskubino užbėgti lietuviams už akių ir Velykų metu pradėjo pulti rusus. 1919 m. balandžio 19d. užėmė Vilnių ir skubinosi slinkti gilyn į Lietuvą, kad kuo daugiau užimtų lietuviškųjų žemių. Šiuo žygiu paaiškėjo lenkų tikslai užgrobti ne tik Vilnių, bet ir visą Lietuvą.

Lietuvių ir lenkų kariniai daliniai Vilniaus — Kauno kelyje susitiko balandžio 27d. Vievio miestelyje. Nors kautynių neįvyko, bet jau buvo matoma, kad gero sugyvenimo nebus. Taip ir atsitiko. Nuo gegužės 8d. prasidėjo smulkūs susišaudymai. Tai buvo antrasis lenkų žygis, Vilniui pagrobti.

GERIAU RUSAMS, NEGU LIETUVIAMS

Šiuokart lenkai išsėdėjo Vilniuje daugiau kai metus. 1920 m. vasarą lenkams pradėjo nesisekti fronte. Pradėjo smarkiai bėgti nuo rusų raudonosios armijos iš Ukrainos, Baltgudijos ir užimtos Lietuvos dalies. 1920 m. liepos 12 d. Lietuva pasirašė su Maskva taikos sutartį ir rusų - lenkų kovose buvo neutrali. Tačiau, kada lenkai bėgo iš Vilniaus, Lietuvos kariuomenė skubėjo atsiimti Vilnių, kad mažiau būtų nesusipratimų su rusais. Iš Vilniaus pasitraukusios lenkų dalys tarp Vievio ir Lentvario pastojo Lietuvos kariuomenei kelią. Geriau tegu Vilnių užima rusai, bet ne lietuviai.

Kautynių metu aukų buvo iš abiejų pusių. Lenkai buvo nugalėti, bet pasiduoti nenorėjo. Išsisklaidę norėjo jėga prasiveržti į Lenkiją, bet lietuvių kariniai daliniai jiems kelius pastojo ir juos nuginklavę internavo.

Tik viena lenkai atsiekė. Leido rusams pirmiems įeiti į Vilnių. Lietuvių 7 pėstininkų pulko viena kuopa tik po 10 val įėjo į Vilnių. Tai buvo liepos 15d. Po kokių 3-4 valandų į Vilnių įėjo mūsų 1 gusarų pulkas, naktį įvažiavo mūsu artilerija, o kitą dieną (liepos 16 d.) iš ryto įžygiavo mūsų 8 pėst. pulkas.

Pagal taikos sutartį nors rusai turėjo tuojau perleisti Vilnių lietuviams, bet vis dėlsė nenorėjo iš Vilniaus pasitraukti. Žinoma, ir be gailesčio plėšė viską ką galima buvo išvežti. Tik po griežto lietuvių reikalavimo rusų raudonoji armija pasitraukė iš Vilniaus. 1920 m. rugpiūčio 26d. Lietuvos kariuomenė iškilmingai įžygiavo į Vilnių.

Rusai pasitraukė iš Vilniaus tik fronto nepasisekimų spaudžiami. Lenkai prie Varšuvos atsigavo ir vėl pradėjo rusus spausti iš Lenkijos. Rugpiūčio 28 d. lenkų kariuomenė jau buvo prie Lietuvos sienų. Užnemunėje ir iš naujo pradėjo brautis į Lietuvą.

VILNIUS SUJUNGĖ LIETUVIŲ TAUTĄ

1920 m. spalio 9 d. lenkų klasta ir smur-

Tankelių vora laukia įsakymo pradėti žygį į Vilnių

tas buvo skaudžiausia Lietuvai. Vilnius buvo pagrobtas jau tiesiog iš lietuvių rankų. Nuo tos dienos prasidėjo ilgiausia lenkų okupacija Vilniuje, trukusi 19 metų.

Per tą 19 metų Vilnių dar labiau pamilome ir jo ilgėjomės. Vilniaus vadavimui buvo skiriama visa lietuvio siela. Giesmėmis, dainomis, minėjimais, kalbomis, spauda, diplomatija, politika siekėme savo Vilniaus. Vilnius ir jo vadavimas įsiliejo į lietuvio kraują, įaugo į jo širdį.

Vilnius sujungė visą lietuvių tautą be politinių įsitikinimų, religijos ar kitų skirtumų. Vilniaus pagrobimas išugdė lietuvių tautoje didelę neapykantą lenkams ir viskam kas lenkiška.

Tačiau lietuviai viltingai laukė žygio į Vilnių. Tas žygis atrodė šventas reikalas. 1939 m. rudenį buvo atėjusi proga ginklo jėga žygiuoti į Vilnių. Bet politinė būklė ir lietuvio žmoniškumas neleido ta proga pasinaudoti, kai Lenkija dviejų galingų priešų buvo mirštamai parblokšta. Lietuviai nebenorėjo būti tuo asilu, kuris spardytų mirštantį liūtą. Tai iš žmoniškosios pusės. O iš politinės pusės, Lietuvai puolus Lenkiją, tektų pasidaryti Vokietijos sąjungininku, o Anglijos ir Prancūzijos priešu. Lietuvos politikai toliau ateitį numatė ir nepasidavė gundimams stoti šalia Vokietijos.

1939 m. rugsėjo mėn. 1 d. Vokietija puolė Lenkiją, o rugsėjo 17 d. iš užpakalio užpuolė lenkus ir rusai. Vilnių užėmė rusų kariuomenė ir pradėjo jį plėšti savo įprastu būdu. Derybose tarp Sovietų Sąjungos ir Lietuvos Vilnius buvo grąžintas Lietuvai. Nors grąžinimas buvo ir klastingas, kada jau tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos slaptai buvo susitarta likviduoti Pabaltijos valstybių nepriklausomybę, bet tuo laiku apie tai dar nežinojome ir Vilniaus grąžinimą sutikome su dideliu džiaugsmu. Atėjo per 19 metų lietuvių išsvajotas žygis į Vilnių.

PASIRUOŠIMAS ŽYGIUOTI Į VILNIŲ

Žygiui į Vilnių buvo sudarytas tam tikras Lietuvos kariuomenės junginys, pavadintas Vilniaus rinktinė. Šios rinktinės vadu buvo paskirtas divizijos generolas Vitkauskas. Rinktinė sudaryta iš pirmosios divizijos štabo, pėstininkų ir kavalerijos pulkų, artilerijos, šarvuočių, tankų ir kitų ginklo rūšių dalių.

Mūsų kariumenė pradėjo telktis prie buvusios administracijos linijos (šiaudinės sienos)

Pasienio policijos pareigūnai perpjauna paskutinę kliūtį — "šiaudinės sienos" barjerą

Vilniui Vaduoti Sąjungos nariai (deš. P. Babickas, atsukęs nugarą) degina lenkų smurto ženklus — pasienio gaires. Už laužo, su šalmu, Ryšių kp. vadas kpt. Rugys

jau iš anksto. Sakysime, 1 pėst. D.L.K. Gedimino pulkas iššygiavo iš Ukmergės ir pasiekė Širvintas spalio 16d. Bet rusai vis dar delsė grąžinti Lietuvai Vilnių. Mat jie plėšė Vilnių ir ką geresnio gabeno į Rusiją. Išplėšė ir išvežė karinius ir civilinius sandėlius, fabrikus, valdininkų butų baldus ir kitką, kas tik jiems patiko. Vežė net dar tą pačią dieną, kada Lietuvos kariuomenė žygiavo į Vilnių. Pagaliau rusai pasiryžo Lietuvai Vilnių perleisti 1939 m. spalio 27 d.

Prieš žygį į Vilnių rinktinės jėgos pradėjo telktis šiose vietovėse: 1) 4 pėst. L.K. Mindaugo pulko kuopa sustojo Ažvinčiuose — Reiniuose iš kur ji turėjo žygiuoti į Dūkštą. 2) 4 pėst. pulko batalionas (be kuopos), 3 pėst. Vytauto Didžiojo pulko batalionas (be kuopos), 3 artilerijos pulko baterija ir tankų būrys sustojo Linkmenyse ir keliu Linkmenys — Kaltinėnai — Švenčionėliai turėjo žygiuoti į Švenčionėlius. Šios grupės vadas buvo plk. ltn. Raudonikis, 3 pėst. pulko bataliono vadas.

3) 3 pėst. pulko kuopa sustojusi Joniškyje turėjo žygiuoti į Pabradę. 4) 1 pėst. D.L.K. Gedimino pulkas, 1 artilerijos pulko 1 grupė ir tankų kuopa apsistojo Širvintose. Ji pro Maišiogalą turėjo žygiuoti į Vilnių. Šios grupės vadas gen. št. pl. Gustaitis. 5) 4 pėsy. L.K. Mindaugo pulko du batalionai, 9 pėst. L.K. Vytenio pulko batalionas, 4 artilerijos pulko baterija ir tankų kuopa apsistojo Vievyje ir pro Rykontus turėjo žygiuoti į Vilnių. Grupės vadas gen. št. plk. Breimelis.

6) Pontonų vora, inžinerijos kuopa, geležinkelių kuopa, ryšių kuopa ir Vilniaus komendantūra apsistojo Žasliuose, Žiežmariuose ir Kareivonyse. Turėjo žygiuoti į Vilnių. 7) 3 dragūnų Geležinio Vilko pulkas apsistojo Semeliškėse ir pro Trakus turėjo žygiuoti į Vilnių. Vadas gen. št. plk. Rėklaitis. 8) 2 ulonų D.L.K. Birutės pulkas apsistojo Genionyse — Jokėnuose ir turėjo žygiuoti į Valkininkus. Grupės vadas plk. ltn. Labutis. 9) 5 pėst. D.L.K. Kęstučio pulko batalionas ir tankų būrys apsistojo Varėnoje ir turėjo įžygiuoti į kitąpus buvusią lenkų okupuotą Varėną.

Atėjus žygio dienai — spalio 27 d. — ta tvarka, kaip čia parašyta, mūsų kariuomenė ir pradėjo žygiuoti. Vilnių pasiekė spalio 28 d.

ŽYGIUOJA Į VILNIŲ

Lietuvos kariuomenės junginys — Vilniaus rinktinė žygiavo trimis keliais. Pro Šir-

vintus, Vievį ir Semeliškes. Spalio 27 d. 9val. rusų pasienio daliniai turėjo pasitraukti nuo administracijos linijos ir leisti Lietuvos kariuomenei žygiuoti. Atėjus skirtai valandai rusai dar nebuvo gavę įsakymo trauktis. Tik po dviejų valandų pavėlavimo buvo gautas įsakymas jiems pasitraukti.

Prie buvusių administracijos perėjimo punktų, pro kuriuos turėjo pražygiuoti Lietuvos kariuomenė, buvo papuošti garbės vartai ir daug prisirinkę vietos gyventojų. Kaimiečiai maišėsi su kareiviais ir draugiškai šnekučiavosi. Nors diena buvo apsiniaukusi ir kartkartėmis lašnojo, bet kareivių nuotaika labai pakili. Dainavo įvairias Vilniaus ir karines dainas, o jų pritrūkę ir kitokias.

Prie buvusios administracijos linijos buvo iškilmingai deginamos šiaudų ir karčių gairės-ženklai, kurie per 19 metų buvo sudarę šiaudinę sieną ir skyrė Lietuvą į dvi dalis. Simboliškai lietuviai ir rusai karininkai piūklu perpiovė pereinamuose punktuose buvusius spalvuotus lenkų "pasienio" barjerus. Ir juos dėjo ant laužų ir degino.

Pagaliau, rusų daliniams pasitraukus, prasidėjo Lietuvos kariuomenės žygis. Sudundėjo dūdų orkestro balsai. Skambėjo Vilniaus maršo aidai. Kariuomenė perėjo buvusią administracijos liniją ir įžygiavo į 19 metų kentėjusią lenkų verguvę lietuviškąją Vilniaus krašto žemę. Lietuvių karių žygis buvo tvirtas. Gražiai atrodė, žiūrint iš šalies. Blizgėjo šalmai ir geri batai. Gražu buvo į tokią kariuomenę p - žiūrėti. Negėda būtų su ja pasirodyti pasauliui. Veidai spindėte spindėjo ryžtumu ir drąs . J u vien žygis į Vilnių lietuvio kario veide spaudė dar daugiau kariškumo bruožų.

Vienas rusų pulkininkas, apsidairęs ir arti savųjų nematąs, prasitarė mūsų vienam karininkui:

—Jeigu mes tokius pėstininkus turėtumėm, tai nesiskaitytumėm su visu pasauliu.

Kariuomenė žygiavo ne parado bet karo žygio tvarka, panašiai kaip karo būklėje esant. Prieš kariuomenės branduolį buvo pasiųsti tankų patruliai ir po jų žygio priekinė sauga. Nors tai buvo karo žygis, bet kareiviai dainavo neraginami. Pakeliui kaimuose ir miesteliuose buvo papuošti garbės vartai su sveikinimais. Prie vartų ir šiaip pakelėse susirinkę gyventojai sveikino Lietuvos kariuomenę ir šaukė valio arba ura. Mergaitės apibėrė gėlėmis.

Pakeliui kariuomenei teko nakvoti ir tik kitą diena, t.y. spalio 28 d. apie vidurdienį ji pasiekė Vilniaus miestą.

Žygis pradedamas. Už tankelio, dešiniau, su šalmu, stovi Ukmergės Rinktinės (1 p. p., 1 art. p. I gr., Tankelių kp.) vadas

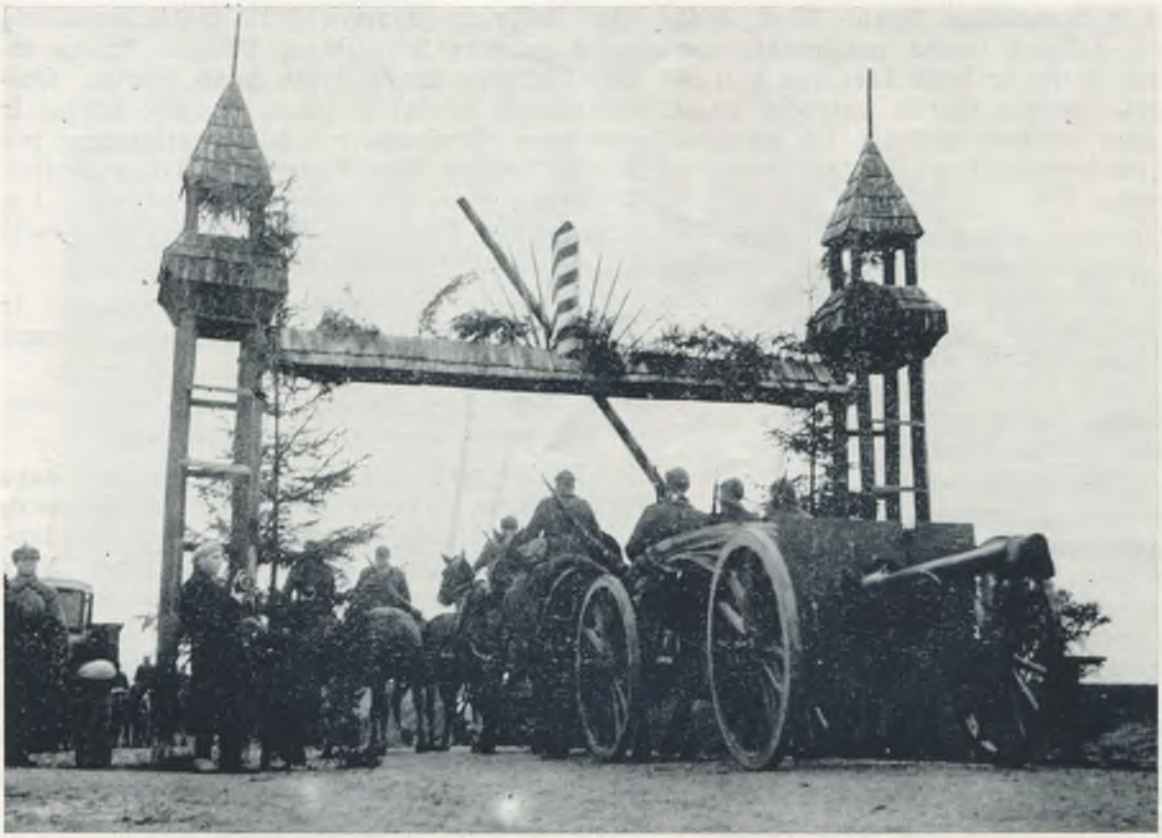

Pirmieji vartai Vilniaus krašte

Postovis ir susitvarkymas

Žygiuojama per Maišogalą

Lietučiui lynojant — per Vilniaus kraštą

ĮŽYGIUOJA Į VILNIAUS MIESTĄ

Vilnius jau laukė Lietuvos kariuomenės. Mieste pilna garbės vartų ir didelių transparentų su įvairiais užrašais — šūkiais. Daugiausia užrašų buvo "Vilniaus miestas sveikina Lietuvos kariuomenę". Daug moterų su gėlėmis rankose. Jos buvo skirtos lietuviams kariams. Lietuvos gimnazijos mokiniai organizuotai išsirikiavę. Tie buvo didžiausi "rėksniai," didžiausi entuziastai, sutikdami karius įvairiais šūkiais ir judesiais. Kiekvienam daliniui šaukė: "Mūsų broliai laisvę neša!" ir kitaip.

Pirmieji pasirodė mieste šarvuoti, pėsti ir raiti Lietuvos kariuomenės patruliai. Jiems teko pirmosios gėlės ir pirmieji sveikinimo šūkiai. Netrukus įžygiavo visa vora. Gėlės pylėsi į karių gretas, moterys ir mergaitės segiojo prie karių krūtinių, įteikdavo vadams net pilnas gėlių puokštes, gėlėmis puošė artilerijos pabūklus ir šarvuočius. Vilnius snigo gėlėmis. Lietuviškai ir lenkiškai šaukė valio ir ura. Daugelis net ir lenkų džiaugėsi kad graži Lietuvos kariuomenė. Bet buvo ir šovinistų, kurie su pašaipa žiūrėjo ir paniekinančių žodžių nesigailėjo. Ypač tokių buvo lenkų moksleivių tarpe.

Lietuvos kariuomenė žygiavo iki vakaro. Trims keliais atžygiavo. Bet žmonių vis dar buvo pilnos gatvės. Daugiausia Gedimino gatvėje ir Katedros aikštėje. Dar nenusibodo laukti. Kai Lietuvos kariuomenė baigė žygiuoti, dauguma išsiskirstė, bet vis dar daug vaikščiojo gatvėse, kaip per kokią didelę šventę. Apsirengę geresniais drabužiais, šventiškai. Rusams mieste viešpataujant, dauguma vilniečių bijodavo geresniais drabužiais apsirengti.

Išėjau į miestą ir aš pasivaikščioti. Katedros aikštėje mane sulaikė vienas kaimietis lietuvis ir prakalbino. Mat, buvau karine uniforma. Jis pasisakė atvykęs iš kitos pusės "sienos", kuri nors lietuviška, bet Lietuvai neatiduota ir palikta prie Baltgudijos. Perėjęs sieną slaptai ir pėščiomis atėjęs į Vilnių pamatyti Lietuvos kariuomenės. Ir kaimynai pritarę jam eiti į Vilnių ir grįžus papasakoti apie Lietuvos kariuomenę. Skundėsi, kad jie liko atskirti nuo Lietuvos. Tuo metu Katedros aikšte žygiavo su šalmais ant galvų rusų karių dalinys. Lietuvis iš anapus su neapykanta prasitarė: "Žiūrėk, broli, čerepokai eina!" Ištikrųjų tie jų šalmai buvo panašūs į čerepokus.

Iškilmingai buvo sutikti Lietuvos kariuomenės daliniai ir Dūkšte, Švenčionėliuose, Pabrandėje, Valkininkuose ir Varėnoje. Šių dali-

Įžygiuojant į Vilnių, 1 p. p. Rš. kp. psk. Žaltauskas priima vilniečių gėles

Vilniaus Rinktinės vadas div. gen. Vitkauskas sveikinamas vilniečių atstovų

nių uždavinys buvo pasilikti minimose vietose. Jie į Vilnių nežygiavo.

Varėnoje abiejose buvusios administracijos linijos pusėse buvo susirinkusi minia gyventojų. Toji linija ėjo per vidurį Merkio tilto. "Sieną" ženklino aklinai uždaryti vartai, lenkų spalvomis dažyti. Už šių lenkiškų vartų dabar buvo papuošti garbės vartai su Gedimino stulpais ir lietuviškomis trispalvėmis.

Pradėjus žygį į Vilniaus kraštą, plk. ltn. Žulys įsako tankeliams išlaužti lenkiškus "pasienio" vartus. Tankelio smūgis, lenkiški vartai lūžta ir mūsų 5 pėst. D.L.K. Kęstučio pulko batalionas ir tankeliai įžygiuoja į buvusią pavergtą žemę. Gyventojai pasitinka su ašaromis ir šūkiais.

Valkininkų miške administracijos liniją perėjo mūsų 2 ulonų D.L.D. Birutės pulkas. Prieš 9 val. apžėlusiame plente susitelkė ulonai, po licija ir pašto taryba. Buvusioje lenkų pavergtoje pusėje buvo papuošti garbės vartai su lietuviškomis vėliavomis. Prie vartų susirinkę apylinkės gyventojai.

Nors "sieną" turėjo atidaryti 9 val., bet rusai ir čia gerokai vėlinosi. Tik 12:30 val. rusų kariuomenės atstovai pranešė, kad Lietuvos kariuomenė jau gali žygiuoti.

Grupės vadas plk. ltn. Labutis pasakė kalbą kariams ir vietos gyventojams, buvo sugriežtas Tautos himnas ir įsakyta žygiuoti į Vilniaus kraštą. Šarvuotas automobilis išvertė viduryje apžėlusio plento lenkų stulpą, kuris rodė šiaudinę lietuvių — lenkų "sieną".

PAKILO TRISPALVĖ

Spalio 29d. įvyko Lietuvos kariuomenės paradas Vilniuje. Prieš pietus buvo iškilmingos pamaldos Aušros Vartuose. Kariuomenės daliniai, organizacijų atstovai, su savo vėliavomis iš Kauno ir kitur ir minios žmonių plaukė prie Aušros Vartų. Gatvės paliai šventovę prisikimšo su kaupu.

Daugelis vilniečių seka lietuvių kareivių santykius su karininkais. Jie pastebi, kad Lietuvos kariuomenė demokratiška. Nėra tokio didelio plyšio tarp karininko ir kareivio, kaip buvo lenkų kariuomenėje. Gedimino gatvėje mane užkalbina apie 50 metų amžiaus vyras. Atsiprašė ir paklausė, ar aš moku rusiškai. Kadangi mokėjau, tai ir pradėjome kalbėti. Jis pasisakė, kad jau nuo ryto seka lietuvių karius. Jam įdomu, kad tarp Lietuvos karininkų ir kareivių šiltesni santykiai. Jaučiamas jų tarpe draugiškumas, kurio nebuvo lenkų kariuomenėje.

— Štai, pažįstu, kad tamsta esi puskarininkis. Keletą sykių buvai susitikęs karininkus, draugiškai su jais šnekėjai ir kažko juokėtės, lyg sau lygūs. O ir prie tamstos eiliniai ka-

Vilniečių minios pasitinka Lietuvos kariuomenę

reiviai kreipėsi, prašydami papirosų. Davei ir draugiškai su jais šnekėjai. Šito lenkų kariuomenėje nematėme. Visur buvo tik pasipūtimas.

Pasigirdo dūdų orkestro balsai. Visi gatvėje bėga į tą pusę. Ogi atžygiuoja Vilniaus miestui skirta Lietuvos policija su savo orkestru. "Napoleoniškos" aukštos kepurės, nauja graži mėlyna uniforma, baltos pirštinės, augšti vyrai puikiai atrodo. O ir gražiai kariškai žyguoja.

— Čia lietuviška gvardija! — savo tarpe šnibždasi lenkai, ypač moterys.

Po pamaldų Aušros Vartuose, po pietų, Gedimino kalno papėdėje įvyko Lietuvos kariuomenės paradas. Žmonių vėl pilna aikštėje ir gatvėse arti aikštės. Kariuomenės atstovai pasakė į vilniečius kalbas lietuviškai, blatgudiškai ir lenkiškai. Tur būt, ir žydiškai buvo pasakyta. Šito nebeatsimenu. Lenkiškai kalbėjas rašytojas kpt. Neveravičius. Lenkės moterys nustebo, kad Lietuvos kapitonas taip gražiai ir taisyklingai lenkiškai kalbėjo. Lenkiškosios panos grožėjos — tai vienu tai kitu karininku. Matyt, patinka Lietuvos vyrai. Paradui vadovavo rinktinės vadas div. gen. Vitkauskas. Lenkėms ir jis užkliuvo. Mano užpakalyje viena kitai pradėjo rėkti: "Zose, žiūrėk, koks gražus Lietuvos generolas!"

Nors aikštė ir gatvės pilnos, bet žmonių vis dar plūsta. Tuo žmonių plūdimo metu rusai iškrėtė kiaulystę. Iš šoninės gatvės atritėjo ilga gramozdiškų tankų vora. Kai jos vidurys pasiekė Gedimino gatvę, tankų vora sustojo, tankas prie tanko taip prilipo, kad ne tik žmogus, bet ir uodas nepralįstų. Ir taip stovėjo ilgą laiką, nepraleisdami praeiti žmonių. Matyt, tyčia tai padarė, pykdami kad gyventojai Lietuvos kariuomenę gerbia bet į juos nekreipia dėmesio.

Kariuomenės parado metu Gedimino pilies bokšte buvo iškilmingai iškelta Lietuvos trispalvė vėliava. Šioms iškilmėms vadovavo gen. št. plk. Gustaitis. Vėliavai pakilus ir plėvėsuojant, kalno apačioje, aikštėje, prasidėjo kariuomenės paradas. Dundėjo Vilniaus žemė nuo Lietuvos karių žingsnio.

Į šias Lietuvos vėliavos pakėlimo iškilmes buvo atvykę trys į karines uniformas įvilkti pirmojo Lietuvos vėliavos pakėlimo Gedimino pilies bokšte (1919 m. sausio 1d.) dalyviai: karininkas, puskarininkis ir eilinis. Jie oficialiai atstovavo 1919 m. dalyvius.

Pro Vilniaus katedrą, Vytauto Didžiojo karstą į karalių miestą

P A D Ē K A

L.V.S. "Ramvė" New Yorko Skyriaus Valdyba nuoširdžiai dėkoja sekantiems Ramovėnams, pirmiesiems išplatinusiems N.Y. Skyriaus rengiamos loterijos bilietų knygeles:

1. *p. A. REKLAIČIUI — Chicaga*
2. *p. A. IMPULEVIČIUI — Philadelphia*
3. *p. M. ŠIMKUI — Baltimorė*
4. *p. A. JONAIČIUI — Clevelandas*
5. *p. L. LENDRAIČIUI — Bostonas*
6. *p. M. VINCLOVUI — Clevelandas*

Ta pačia proga N. Y. Skyriaus Valdyba prašo visų kitų Ramovėnų, gavusių loterijos knygelių. atsiskaityti su "Kario" Administratoriumi pasiunčiant jam šakneles ir likusias neparduotas knygeles, kad būtų dar galima spėti jas išplatinti savomis jėgomis.

N. Y. SKYRIAUS VALDYBA

Didžią mūsų tautos istorikę ir mielą K a r i o bendradarbę,

DR. VANDĄ SRUOGIENĘ,

minėdą savo 60-ties metų sukaktį, nuoširdžiai sveikina ir linki Jai ilgiausių metų

K A R Y S

D Ė M E S I O !

Šių metų birželio ir liepos mėn. buvo pasiųsti pranešimai prenumeratoriams, kurie dar neatsiskaitę už 1959 m. Dalis neatsiskaičiusių prenumeratorių tuojau reagavo ir atsiteisė, bet didesnė dalis dar iki šiol delsia. Labai prašome ilgiau nelaukti ir skubiai paremti žurnalą prenumeratos mokesčiu.

A d m i n i s t r a c i j a

TAURAGĖ—VILNIUS

DEIKIS

Vilnius, Vilnius! 3-čiam dragūnų Geležinio Vilko pulke, Tauragės dvare, 1939 metų spalio mėn. pirmoje pusėje visų lūpose buvo Vilnius.

Pamanykit, Vilnius grįžto ten kur priklauso, prie Lietuvos kūno, nuo kurio buvo taip apgaulingai atplėštas. "Mes be Vilniaus nenurimsim" — išsipildo. Kiek džiaugsmo; žiūrėkit, ir dar gi be kraujo praliejimo.

Vos tik pora savaičių kai buvome grįžę iš žygio vykdyto irgi Vilniaus kryptimi, krentant Vilniaus pagrobėjui. Žygis iki Gaižūnų poligono buvo dalinės mobilizacijos rėmuose, karo tarp Vokietijos ir Lenkijos proga Reiškia arkliai ir vyrai žygiui įtraukti ir užtektinai pailsėję pradėti dar ilgesnį. Pulkas buvo papildytas lenkų internuotais arkliais. Atrodė tik žygiuok ir norėk, kuo greičiau pasiilgton sostinėn! Džiaugsmas ir garbė ją padėti priglausti ir saugoti.

Bet iš tikro tas džaiugsmas nebuvo toks tikras ir gilus. Kiekvienas nujautė po tuo atidavimu ir derybomis Maskvoje glūdintį didelį pavojų, kuris labai tiksliai buvo išreikštas posakiu — "Vilnius mūsų, Lietuva rusų".

Su tokiom mišriom nuotaikom 3-čias dragūnų Geležinio Vilko pulkas pasikėlė žygin į Vilnių; kautynių daliniai vyko žygio tvarka: Tauragė - Gaižūnai - Kaišedorys - Semeliškės - Trakai - Senieji Trakai - Lydos Vilniaus plentas - Vilnius, kitas turtas ir šeimos — geležinkeliu.

Pasiekus Gaižūnų poligoną buvo išsiųsti butininkai Vilniun. Jie prie pulko prisijungė Semeliškėse, kur buvo laukiama bolševikų pasitraukimo. Nustatytas terminas jau buvo praėjęs. Tas nuotaikų, žinoma, nepagerino. Butininkų parveztos žinios nebuvo džiuginančios: Vilniaus gyventojams trūksta maisto. Krašto perdavimo uždelsimas sukėlė įvairiausių gandų ir netikrumo; lietuviai nerimastaudami laukia mūsų pasirodymo, ruošiasi sutikimui; lenkai gandonešiauja; o rusai plėšia ką gali, skubina tuštinti sandėlius, dirbtuves, įstaigas. Kareivinės ištuštintos ar baigiamos ištuštinti, kaikur išimtos durys, kitur jų rankenos, prausyklų kranai ir kita. Jie Vilniaus perdavimą užtęsė tol, kol dar rado ką galima iš jo išvežti.

1 p. D.L.K. Gedimino p. vėliava atnešama į Gedimino miestą

Lietuvos vėliava iškeliama Gedimino pilies bokšte. Iš k. — vrš. Stelionis, ltn. Kimštas; dešinėje — gen. št. plk. Gustaitis

Pagaliau gauta žinia, kad pulkas tęsia žygį spalio 27 d., o 9-tą valandą turi pasiekti "Šiaudinę" sieną. Visi nudžiugo, kad galės atsisveikinti nors ir malonius Semeliškių gyventojus.

Šiaudinė siena buvo pasiekta nustatytu laiku. Vyksta jos simboliškas deginimas, sakomos atatinkamos kalbos. Iškilmių dalyvių, išskiriant žygiuotojus, negausus būrelis apylinkės gyventojų, vienas kitas iš dar pavergto Vilniaus krašto ir keletas rusų kareivių, kurie dar neturėjo įsakymo pasitraukti ir čia jautėsi nejaukiai. Maždaug porai valandų praslinkus jie gavo įsakymą nusiimti ir tuoj staigiai dingo. Taip daugiau rusų iki pat Vilniaus ir neteko matyti.

Anapus buvusios "šiaudinės" sienos smėlėti laukai, skurdžios mažos trobelės. Žmonės renkasi pakelėse. Jiems įdomu pamatyti kaip atrodo lietuviai kariai. Kaikur merginos apmėto mus gėlėmis. Suaugusieji santūresni. Jaunimui kariai visuomet patinka, jie lydi vorą toli.

Trakuosna atvykom nakvynei temstant, išvykome anksti rytą; taip pačių Trakų grožybių pamatyti ir nepavyko. Per Senuosius Trakus, skersiniais lauko keliais, ūkanotą spalio 28-tos pavakare, Lydos plentu įjojome į Vilnių.

Paslaptinga, nematoma Vilniaus dvasia savo tik nujaučiamu sparnu palietė kiekvieną. Žygiuojančių vyrų veidai kaž kaip surimtėję, akys mato sutinkančius vilniečių veidus, siauras gatves, prie jų bažnyčias ir namus; bet iš už to ką akys mato ateina kažkas daugiau, nenusakomo brangaus ir įpareigojančio.

Daugelio skaitlingų sutikėjų akyse matėsi džiaugsmo žiburėliai. Buvo matyti ir susimąsčiusių ir kritiškų veidų. Vorai sustojus keletai minučių vienas pagyvenęs vyras stebėjo šalia stovinčius raitelius. Staiga, priėjo prie vieno kareivio, paėmė jo milinės skverną ir bandė įvertinti jos kokybę, tuojau tą patį padarė su netoli esančio būrio vado miline. Abi milinės buvo tos pačios medžiagos. Atrodo, tikrintojas atradimu buvo patenkintas. Jis voroj susirado lenkiškai kalbantį, kuriam pasisakė, kad lietuviškai jau užmiršęs, jis neįsivaizdavęs, jog Lietuvos karuomenė taip rimtai atrodo, ir jis jaučiasi laimingas, jog jo slaptos svajonės šiandien išsipildo.

Katedros aikštėje ir Gedimino gatvėje minios žmonių, sutikimo vartai, gėlės, valiavimai. Taip minių stebimas pulkas artėja į jam skirtas apsigyventi kareivines Šnipiškėse, prie pat Neries kranto, Gedimino kalno, kitoj Neries pusėje, akivaizdoje.

Mūsų pačių akys patvirtino, ką butininkai sakė apie rusų kareivių apiplėšimus.

Žygis baigtas. Prasidėjo kasdieniniai reikalai naujose sąlygose: sargybos, patruliavimai, neįprasti kaimynai tolimesnėse kareivinėse — rusai.

Nujausti pavojai apleidžiant Tauragę pasitvirtino — Lietuva rusų. Reikia ruoštis naujam žygiui netik į Vilnių, bet ir į Lietuvą.

Plk. K. ŽUKO "ŽVILGSNIS Į PRAEITĮ"

(PASTABOS IR NUOMONĖS)

K. Ališauskas

(Pabaiga)

Visų pirma, tenka pasakyti, kad jeigu lenkai būtų buvę taip lengvai mušami, mes juos būtume ne tik iš Vilniaus bet ir iš Gardino-Bolstogės išviję. Tačiau taip nebuvo. Lenkai kautynėse buvo kietas riešutas, iš visų trijų Lietuvos Nepriklausomybės priešų pats kiečiausias. Vadai sugebėdavo manevruoti ir jiems reikėdavo atsikirsti tik gerai apgalvotu manevru. Mūsų manevro esmę jie tuoj suvokdavo. Taip, kad vyko aršios varžybos. Panagrinėkime kaip ten buvo, pirma, kas liečia Širvintų kautynes, o paskiau kas liečia gen. Žukauską.

Perskaičius, plk. K. Žuko aprašytas Širvintų kautynes ir pasižiūrėjus į žemėlapį kur yra Širvintos,Utena, Panevėžys ir Ukmergė, tuoj pamatai, kad taip *nebuvo ir negalėjo būti.* Antra, vyr. ltn. Balnas 7 pėst. pulko III-čio bat. vadas, nuolatos turėjo ryšį su savo pulko vadu plk. ltn. Vl. Rėklaičiu (jau miręs), kuris savo ruožtu turėjo nuolatinį ryšį su I-mos divizijos vadu, visų kautynių metu lapkričio 16-21 d. Tad kuriems galams jam buvo reikalingi tie Utenos ir Panevėžio komendantai? Jie jam nebuvo reikalingi ir Jis pas juos nesikreipė. Trečia, vyr. ltn. Balnas tuo laiku su savo batalionu nuo pulko lenkų visai *nebuvo atkirstas.* Ketvirta, vyr. ltn. Balnas visuomet gerai orientuodavosi karinėse aplinkybėse. Penkta, lietuvių spaudoje apie Širvintų kautynes buvo daug rašoma, bet nieks nepaminėjo tokios versijos kaip kad parašyta pas plk. K. Žuką. Man teko kalbėtis su kpt. Balnu ir su jo bataliono kuopų vadais kar. Meteliu ir Baltrūnu apie šias kautynes, jie man rodė vietas kur ėjo, išsisklaidė, kovėsi ir tt., kaip jie ruošėsi šiam žygiui, iš kur išvyko, bet nei vienas neužsiminė apie Utenos, arba Panevėžio komendantus, ar nuo jų gautus įsakymus. Neminėjones taip nebuvo. Kaip vyko Širvintų kautynės? Duosiu čia trumpą jų eigos aprašymą.

Lenkai lapkričio 16 dieną priartėjo prie mūsų pozicijų ir puolė mūsų sargybas. Jie tada

Plk. K. Žukas

užėmė išeities ribą puolimui. Skylių mūsų fronto linijoje niekur tą dieną nepadarė. Lapkričio 17 d. lenkai puolė visų savo jėgų svoriu. Tą dieną ir prasiveržė į mūsų užnugarį kavalerijos brigada. Lenkų puolimų smūgiai buvo nukreipti į skiriamasias linijas tarp mūsų pulkų. 2 ir 7 pėst. pulkai savo sparnus užsuko ir kovėsi ištisą lapričio 17 dieną, o pavakarėje, pasitraukė. Jokia dalis nuo šių pulkų nebuvo atkirsta. 7 pėst. pulkas pasitraukė į Barčiai, Naujasis Viesas, Liunai, Degučiai kaimų liniją. Lapkričio 18 d. lenkai vykdė mažus puolimus-žvalgė, 7 pėst. pulkas gynėsi. Buvo aišku, kad lapkr. 19 d. lenkai tęs puolimą visomis savo jėgomis. Pulko vadas kar. Vl. Rėklaitis, Viesų kaime, pavakarėje, lapk. 18 d., sušaukė pulko vyresnių karininkų susirinkimą. Jame dalyvavo ir vyr. ltn. Balnas. Kar. T. Balnas pasisiūlė su savo batalionu naktį užeiti lenkams į užnugarį. Šiuo manevru buvo tikėtasi suardyti lenkų puolimų planus. Pasiūlymas buvo priimtas. Buvo apsvarstytos ir išspręstos apėjimo detalės. Sunkiausias klausimas buvo — įvykdžius apėjimą — kur nukreipti smūgį? Buvo pranešta I-os divizijos vadui į Ukmergę. Divizijos vadas sumanymą užgyrė, t.y. pritarė. Vyr. ltn. Balnas tuoj pradėjo ruoštis žygiui. Batalionas išvyko naktį iš 18 į 19 d. iš Barčių kaimo, kuris randasi į rytus nuo vieškelio Ukmergė-Širvintos. Žygiavo visą laiką per mišką. Auštant lapr. 19 d. išėjo iš miško ir prie Gavienių kaimo išsisklaidė. Motiejūnų kaime rado lenkus, kuriuos puolė ir išblaškė. Čia žuvo lenkų Gardino pulko vadas. Paširvinčio dvare buvo užpulta lenkų baterija. Ten žuvo ltn. Tiška. Paskui smūgis buvo nukreiptas į Širvintas. Širvintos buvo užimtos, bet dėl jų teko stipriai su-

siremti su lenkais. Buvo paimta daug karo grobio: 2 patrankos, 9 minosvaidžiai, 20 kulkosvaidžių ir t.t. Pavakarėje pulkas iš Širvintų pasitraukė, nes lenkai įvykdė priešpuolį. Tuomet 7 pėst. pulkas naktį iš 20 į 21 d. vėl padarė apėjimą, bet jau ne tokį gilų, ir vėl atsiėmė Širvintas. Tada įvyko paliaubos. Toks yra bendras Širvintų kautynių eigos vaizdas. (Priede duodu schemą). Lenkų gen. Želigovskio ir jo štabo nebuvo Širvintose nei jų apylinkėje. Prie Širvintų buvo kitas koks tai nežinomas lenkų generolas. Jis bėgo ir pakliuvo į Širvintos upelį, mat upelis toje vietoje buvo siauras, bet gilus. Generolas jau skendo, kai mūsų kareivis padavė jam kartelę. Jis įsikibo ir buvo ištrauktas į krantą. Generolas padėkojo kareiviui ir vėliau pabėgo.

Literatūra: 1920 m. lapk. 19-21 d. kautynės ties Širvintais, Kpt. Baltrūnas, Karys 1928 m. N. 32; Pro Patria, S. Zaskevičius, Mūsų Žinynas N. 45, 1928 m, Širvintų kautynės, Kariūnas. 1939 m. Nr. 2 (39).

8. Lenkų kavalerijos veikimas, psl. 328. Į mūsų kariuomenės užnugarį buvo prasiveržusi lenkų kavalerijos brigada. Tuometu mes turėjome apie ją žinių, kad brigadoje yra 13 eskadronų, bet lenkai vėliau paskelbė savo istoriniuose veikaluose, kad buvo tik 11 eskadronų, visgi tai buvo rimta jėga. Jos vadai buvo su dideliu patyrimu, kurį gavo kovoje su bolševikais. Kareiviai daugumoje buvo seni kovotojai. Brigada išbuvo mūsų fronto užnugaryje septynias ir pusę dienos. Ji prasiveržė lapkr. 17 d. į rytus nuo Giedraičių o grįžo atgal prie savųjų lapkričio 24 d. ties Labanoriais, Utenos apskr. Su šia brigada kovojo daugiausia mūsų šauliai. Rimčiausia jėga prieš šią brigadą, buvo Drausmės kuopa. Paimtuosius į nelaisvę lenkai sušaudydavo. Taip buvo paimtų į nelaisvę ir nužudytų Troškūnuose, Truskavoje ir kitose vietose kur tik ši brigada prajojo. (žiūr. Šaulių Sąjungos istorija. J. Matusas psl. 63,69). Tuometinė mūsų Šaulių Sąjunga, buvo jauna, neprityrusi, partizaninio karo vesti nemokėjo, todėl turėjo daug aukų. Troškūnuose ir Truskavoje buvo sušaudyti jaunimas-gimnazistai. Visuomenėje kilo didelis susjaudinimas. Kai brigada paspruko, kilo didelis pasipiktinimas, kad ji nebuvo sučiupta. St. Seimo posėdyje kr. aps. ministeris buvo klaustas, kodėl ši brigada nebuvo sučiupta. Taipogi buvo klaustas ir armijos vadas gen. S. Žukauskas, laikraščio "Lietuva" bendradarbio. Gen. S. Žukauskas į šį klausimą atsakė trumpai: "... mes neturėjome savo kavalerijos. Raiteliai lauke, tai vėjas lauke. . ." Paklausimas ir atsakymas St. Seime taipogi buvo atspausdintas laikr. "Lietuva". Pamenu, kad laikraštyje buvo mandagus - ne piktas paklausimas, taipogi rimtas - mandagus atsakymas. Dabar knygoje pas plk. K. Žuką kitaip yra aprašyta. Įspūdis gaunasi: piktas paklausimas — piktas ir atsakymas. Noriu keletą žodžių pasakyti dėl šios brigados sučiupimo ar gaudymo. Faktinai brigados gaudymo nebuvo, kova su šia brigada turėjo įvykti vėliau, bet ji susivokė aplinkybėse ir paspruko. Gen S. Žukauskas telkė viską, ką turėjo, ir ką galėjo prieš lenkų puolančius pėstininkus. Nedavė nieko, nei plk. Žukui brigados pulimui prie Kėdainių atremti ir nei kitiems vadams ar komendantams. Šauksmų ir prašymų buvo. Pamenu, kad nugalėjus lenkų pėstininkus, kai Širvintos ir Giedraičiai buvo jau užimti, lapkričio 22 d. iš ryto, buvo gautas įsakymas: visus raitelius pasiųsti armijos vado valdžion. Iš Giedraičių baro raitininkai su viena pėst. kuopa buvo pasiųsti Malėtų link. Tačiau Brigada paspruko nenubausta. Vesti kovą su šia brigada, būtu tekę keletą dalių paimti iš fronto ir nukreipti prieš ją. Brigada be abejo būtų buvus nugalėta. Tačiau kaip tuomet su lenkų pėstininkais? Jie savo tikslą būtų pasiekę ir mums tuomet būtų buvę labai blogai. Laimei lenkų manevro esmė buvo suprasta. Tai mūsų karo vadovybės nuopelnas. Visgi, dėl to, gen. S. Žukauskas buvo geras karo vadas.

Literatūra: Vilniaus kavalerijos brigados reidas Kėdainių kryptimi, Michnievicz Hetman rtm. Mūsų Žinynas 1926 m. X tomas. Lenkai Troškūnuose, Suveinis, Trimitas 1920 m. N. 19.

9. Gen S. Žukauskas. Jis Lietuvos kariuomenės vadu buvo 4 kartus. Pas plk. K. Žuką knygoje parašyta (psl.307) kad apie spalio 5 d. armijos vadu buvo pakviestas gen. S. Žukauskas. Tai buvo jau 3-čias kartas. Rimti žmonės tuomet kalbėjo kad gen. Žukauską teko ilgai įtikinėti - prašyti, kad sutiktų būti armijos vadu. Visgi jis sutiko ir išbuvo iki 1921 m. geg. 29

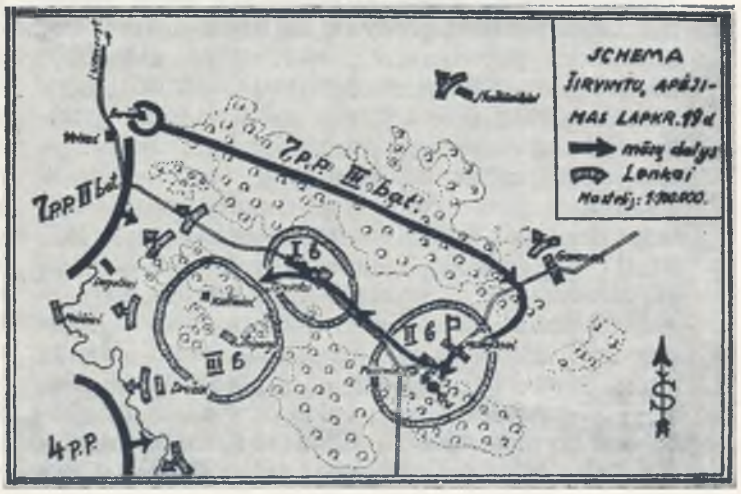

d. kadangi pavojus jau buvo praėjęs, tad jis ir vėl buvo pašalintas. Pašalinimas įvyko kai plk. K Žukas jau nebebuvo kr. aps. ministeriu. Apie gen. S. Žukauską plk. K. Žukas savo knygoje atsiliepia blogai. Nebeduosiu ištraukų iš knygos, bet trumpai paminėsiu priekaištus knygoje nusakytus, manau, kad skaitytojas manim patikės:

1. karininkai gen. S. Žukausko nemėgo ir davinėjo skundus ant jo, rašė ir prašė jį pašalinti;
2. gen. S. Žukauskas važinėjo į Lenkiją;
3. Širvintų-Giedraičių kautynių metu medžiojo pas grafą Pšiezdieckį Rokiškyje.

Netiesa, kad karininkai gen. S. Žukausko nemėgo. Nemėgo tik keletas Kauno įgulos karininkų ir, iš vyresniųjų rikiuotės dalių vadų tie, kurie mėgo politikuoti. Šiaip daugumas karininkų garbė generolą ir laikė jį geru karo vadu. Žinau, kad keletas karininkų, kurie pirma skundė generolą, vėliau apgailestavo ir net atsiprašė. Išimtis plk. J. Petruitis, kuris 1919-20 m., laisvės kovų metu dievino gen. S. Žukauską, vėliau susipyko su juo ir savo knygoje "Laisvę Ginant" prirašė visai nepagrįstų kaltinimų.

Kas liečia keliones į Lenkiją, tai gen. S. Žukausko šeimyniniai reikalai buvo susipainioję, del ko jis labai kentėjo. Jis buvo vedęs jau seniai, dar caro laikais, vieną Lietuvos dvarponaitę. Savo vaikų neturėjo. Augino tik savo brolio dukrelę, kurią labai mylėjo. Mergaitė liko Lenkijoje, o gal Vilniuje, tiksliai nebežinau, nes ten turėjo sužiedotinį. Generolas dėjo daug pastangų ją parsigabenti į Lietuvą, todėl ir važinėjo. Tačiau jokių politinių ar šiaip pašalinių tikslų važinėti neturėjo. Buvo vieną ar du kartus ją parsigabenęs, bet pastaroji nerimavo. Vėl išvykdavo. Ji ten pagaliau ištekėjo ir liko.

Kas liečia medžioklę Rokiškyje, tai šis dalykėlis plk. K. Žuko knygoje yra labai išpūstas. Dokumentinių įrodymų aš neturiu, remsiuos liudininkų parodymais. Teks ilgiau pakalbėti, nes reikalas surištas su Širvintų-Giedraičių kautynėmis. Visų pirma turiu pasakyti, kad armijos vadas gali pamedžioti net ir karo ar kautynių metu jei tik laikas leidžia, tačiau gen. S. Žukauskas tuo laiku visai nemedžiojo. Buvo taip: prieš pat lenkų puolimą (lenkai puolė lapkr. 17 d.) gen. S. Žukauskas važinėjo su savo adjutantu ltn. V. Šmulkščiu pafrontėje Ukmergės ir Utenos ruože. Generolas pasakė savo adjutantui: "užvažiuosime aplankyti mano draugą grafą Pšezdieckį Rokiškyje", ir nuvažiavo. Kai nuvyko į Rokiškį, buvo vakaras. Nuėjo pas grafą, sėdėjo ir kalbėjo, vėliau vakarieniavo.

Apie 10-11 val. vakaro, generolas buvo pakviestas prie telefono ir jam buvo pranešta. kad fronte yra neramu. (Reikia manyti, kad generolas pranešė, atvykęs į Rokiškį, kur jis randasi. K. Alš.). Generolas tuoj sėdo į mašiną ir išvyko į Kauną. Išvyko apie 11 val. vakaro; naktį stipriai pašalo, kelias pasidarė slidus. Vienoje vietoje teko net su arkliais automobilį traukti. Parvyko jis į Kauną tik sekančios dienos vidudienyje. Taip liudija gen. S. Žukausko adjutantas ltn. Šmulkštys. Kurią dieną jis buvo Rokiškyje, jisai neatsimena. Tad jokios medžioklės ten nebuvo ir gen. Žukauskas ten išbuvo tik 3-5 valandas, vietoje jam peršamų 3 dienų. Čia Čikagoje, žmonės kurie pažino grafą Pšezdieckį, sako, kad jis nebuvo medžiotojas. Dabar, dėl Ukmergės ir jo vaidmens per šias kautynes. Pamenu, kad laikraštyje "Lietuva" buvo oficialus skelbimas (berods generalinio štabo pranešimas), kurio turinyje buvo maždaug toks sakinys: "... sąryšyje su svarbiais įvykiais fronte armijos vadas išvyko i frontą". Reiškia, visuomenė žinojo, kur yra armijos vadas, manau, kad žinojo ir kr. aps. ministeris plk. K. Žukas. Tačiau yra ambicijos reikalas dabar kitaip rašyti. Nesuprantu, kuriems galams tai daryti. Sunkesnis klausimas tai: kuomet gen. Žukauskas atvyko į Ukmergę? Šį reikalą aš tyrinėjau Lietuvoje dar 1927-29 m. Visi klausiami liudininkai, I-os divizijos štabo karininkai ir pats gen. S. Žukauskas, pasakė: "Atsimenu, kad po pietų, pavakarėje, bet dienos negaliu atsiminti". Visų parodymai yra vienodi. Tiesa, gen. S. Žukauskas dar pridėjo: "Aš pietavau, mjr. Šmuskis man pranešė, kad Ukmergė supama, todėl nebaigiau pietauti, sėdau į mašiną ir nuvykau į Ukmergę. Plk. K. Žuko knygoje pažymėta lapkr. 19 d., apie valandas nieko nekalbama.

Kad gen. S. Žukauskas buvo Ukmergėje lapkričio 19 d. ginčo nebėra dabar ir pirmiaus nebuvo. Žinojo apie tai visi, ne tik fronte esantieji karininkai, bet ir kareiviai. Šią žinią išplatino telefonininkai-ryšininkai. Jie girdėdavo generolą kalbant telefonu su dalių vadais ir kitais karininkasis. Karininkai viens kitą įspėdavo: "Dabokis, Silvestras Ukmergėje, gali atvykti". Gen Žukauskas mėgdavo pasirodyti pirmose fronto linijose. Karininkai ir kareiviai jį gerbė ir mylėjo — bet ir bijojo, aršiau negu priešo kulkos. Turėjo jis griausmingą balsą. Atvažiuos, pamatys ką nors blogo, tai kad suriks, tartum žemė dreba, arba dangus grius. Visi jo bijojo, tačiau jis nebuvo žiaurus. Apie jo žiaurumą tik paskalos-prasimanymai, panašiai kaip ir apie medžioklę Rokiškyje. Tačiau apie tai kitą kartą.

Kadangi liudininkai nepasakė dienos, tik visi tvirtino vienodai, kad "po pietų - pavakarė-

je", teko jieškoti dokumentų. Antra, datas žmonės greit pamiršta, tad jeigu kas ir būtų pasakęs, tai be dokumentinių įrodymų vargiai aš būčiau patikėjęs. Pavyko surasti įsakymą, duotą Ukmergėje gen. Žukausko ir pažymėtą "lapkričio 19 d. 9 val.' Pulkai gavo šį įsakymą apie 10 val. ryto. Taigi aišku, kad jis atvyko į Ukmergę lapkričio 18 d. pavakarėje. Reiškia, jis žinojo ir apie kar. Balno daromą apėjimą prie Širvintų, nes tai įvyko naktį lapkričio mėn. iš 18 į 19 dieną. Tad bendrai sumetus, kiek aš esu patyręs, su gen. Žukausku buvo taip: lapkričio 16 d. vakare jis buvo Rokiškyje, lapkričio 17 d. atvyko į Kauną vidudienyje, o lapkričio 18 d. pavakarėje pasiekė Ukmergę. Ukmergėje jis vadovavo kautynėms kol jos pasibaigė.

Keletas žodžių dėl šių kautynių. Kai lapkričio 17 d. lenkai puolė ir pralaužė mūsų frontą, visi vadai labai susirūpino. Ukmergėje, I-os divizijos štabe, štabo viršininkas kar. Lanskoronskis, lapkričio 18 d., patiekė I-os divizijos vadui kar. Adamkavičiui pasiūlymą - planą, kaip reikia veikti, likviduoti lenkų puolimą. Divizijos vadas, kar. Lanskoronskio pasiūlymą priėmė ir jis buvo vykdomas. Kai atvyko gen. S. Žukauskas, jam apie savo sumanymus I-os divizijos vadas papasakojo ir drauge painformavo apie esamą padėtį fronte. Gen S. Žukauskas su viskuo sutiko. Vadovavimą perėmė pats gen. S. Žukauskas, jam talkininkavo I-os divizijos vadas ir jo štabas. Su 7 ir 4 pėst. pulkais, gen S. Žukauskas turėjo mažiau darbo, čia gerai veikė pulkų vadai. Daugiau darbo buvo su 2-ju ir 9 pėst. pulkais. Kautynės pasibaigė lapkr. 21 d. vakare. Apie I-os divizijos štabą gen. Žukauskas vėliau štai kaip atsiliepė: "Tenka stebėtis šio štabo mokėjimu dirbti", štabas veikė sutartinai asmeninių ambicijų ten nebuvo.

Plk. K. Žukas savo knygoje daro visai klaidingą užuominą, kad po vyr. ltn. Balno laimėjimo prie Širvintų, reikėjo lenkus tik vytis, tiksliau tariant, juos tik persekioti. Netiesa, ir po to buvo dar aršių kautynių. Taipogi jis daro ir antrą užuominą, kad jeigu ne kontrolės komisija, ginklų paliaubos, tai, girdi, galėjome ir Vilnių atsiimti. Čia didelė abejonė — taipogi su tuo nesutinku.

Įvykių eiga štai ką rodo: 7 pėst.pulkas, lapkričio 20 d. užėmęs Širvintus kovojo iki vėlyvo vakaro ir lapkr. 21 d. ryto, nes norėjo užimti savo senąsias pozicijas. 8 pėst. pulko batalionas lapkr. 21 d., po smarkaus susirėmimo su lenkais, užėmė Alionių kaimą. 2 pėst. pulkas ir 9 pėst. pulko III batalionas lapkr. 21 d. puolė ir po atkaklios kovos užėmė Giedraičius. Kautynės vyko ištisą dieną.

Kovoms vadovavo gen S. Žukauskas. Įsakymus jis duodavo raštu ir telefonu. Generolas nurodydavo dalių vadams, kartais net ir batalionų vadams: kada ir kur susitelkti, kuria kryptimi žygiuoti, kokį uždavinį vykdyti ir t.t. Ne visai tiksliai įvykdydavome generolo duotus įsakymus, padarydavome ir klaidų. Manevrą nevisuomet panaudodavome, nors generolas sudarydavo labai palankias sąlygas. Puolama buvo be jokių didesnių apėjimų ar supimų - tiesiog priešui į kaktą, todėl ir turėjome daug aukų; pavyzdžiui lapkr. 21 d. kautynėse prie Giedraičių, tačiau tai yra dalių vadų kaltė. Bendra šių operacijų eiga buvo sudėtinga, bet graži, tenka pripažinti, kad gen. S. Žukausko ir I-os divizijos štabo darbas šiuo kart buvo atliktas meistriškai, žinoma, mūsų skurdžiose sąlygose, bet ne pasauliniu mastu kur dalyvavo milžiniškos armijos ir gausi technika.

Kas liečia tolimesnį puolimą, tai jisai būtų buves labai sunkus. Mūsų nuostoliai buvo dideli. 2 pėst. pulkas tada turėjo rikiuotėje 14 karininkų, vakare lapkr. 21 d. tebeliko tik 6. Panašus nuostolių nuošimtis buvo ir puskarininkų tarpe. Tiesa, kitų pulkų nuostoliai buvo mažesni ir jie buvo stipresni, bet visgi puolimas būtų buvęs sunkus ir laimėjimo galimybė labai maža.

10. Panika vadų tarpe. Šiame skyrelyje, plk. K. Žukas aprašo atsilankymą su St. Seimo nariais Seirijuose, II-os divizijos štabe ir pafrontėje. Ten yra maža klaida, turėtų būti, *rugsėjo* mėn. pabaigoje, bet ne *spalio* mėn.pabaigoje. Spalio mėn. iš Seirijų II-os divizijos štabas išsikėlė į Simną o iš Simno į Kauną. Fronto čia jau nebebuvo. Stovėjo tik smulkūs 8 pėst. p. dalinėliai, kurie saugojo demark. liniją.

Šiam skyrelyje aprašomas "mjr. Š. 5 psėt. pulko vadas". Savaime aišku, kad tai majoras K. Škirpa, buvęs 5 pėst. pulko vadas ir St. Seimo narys. Jam plk. K. Žukas prikiša, kad pasidavė panikai ir pakrikdė pulką. Jis, drauge su plk. G. (rigaliūnu) - G. (lovackiu) ir kpt. P. (lechavičiumi) buvo pašalinti iš pareigų. Man rodosi, kad tie pašalinimai įvyko dėl mūsų pralaimėjimo prie Seinų rugsėjo 22 dieną, bet ne dėl kurių nors kitų priežasčių. Karininkai K. Škirpa ir P. Plechavičius buvo pašalinti visai be reikalo. Kar. K. Škirpa buvo geras vadas ir gerai tvarkė pulką, tą patį galima pasakyti ir apie kar. P. Plechavičių. Tačiau įvykus nelaimei, reikėjo surasti kaltininkų. Pamenu, kad generolas Katche 1920 m. rugsėjo mėn. pabaigoje, Simne l.e.p. 2-ro pulko vadui pasakė: "Dėl jūsų pulko žuvimo, kaltas 5 pėst. pulkas" - tai aš pats girdėjau. Reiškia, 5 pėst. pulko vadas ir bataliono vadas buvo kal-

tinami, kad nesuteikė pagalbos 2 p. pulkui iš apsupimo išeiti. Tačiau kai sugrįžo iš lenkų nelaisvės 2 pulko vadas ir karininkai, paaiškėjo ką veikė 2 pėst. pulko vadas ir kokių sumanymų turėjo prasiveržti iš apsupimo, tada kaltinimai atkrito. Vėliau lenkų karo istorikai išleido veikalą apie šias kautynes, visiems tapo aišku, ir kaltinimai visai išbluko. Jeigu karininkai, K. Škirpa ir P. Plechavičius su savo dalimis būtų į tą maišą įlindę, jie būtų ten ir likę. Lenkai puolė staigiai ir labai didelėmis jėgomis, mes galėjome tik pasitraukti. 2 pėst. pulkas gi pasitraukti susivėlino.

11. Raidės ir pavardės. Autorius savo knygoje daugumoje liečia karininkus. Suprantama tai, rašoma apie kariuomenę, kovas ir krašto apsaugos reikalus. Apie daugumą karininkų atsiliepia gerai, juos ir mini pavardėmis. Tuos apie kuriuos atuoriui reikėjo parašyti ką nors blogo, kokį nors nemalonų priekaištą, žymėjo tik jo pirmąja raide. Kai kurie iš jų, tik su viena raide paminėti, yra jau mirę. Tačiau vienoje vietoje net ir pirmoji raidė nėra pažymėta. (pusl. 402, skyr. Dokumentų falsifikacija) Ten yra parašyta:

"*Mūsų karinis atstovas Maskvoje kpt. Svilas atgabeno visą komplektą rusų kariuomenės įstatymų ir įsakymų. Iš pastarųjų galėjome patikrinti įtartinų karininkų laipsnius.*"

Toliau tame pat skyrelyje rašoma:

"*Rusų kariuomenės įsakymuose visai neradome pakėlimo į karininkus vieno mūsų augštos užimamos vietos karininko, "baigusio Orenburgo kazokų karo mokyklą". Vėliau II skyriaus viršininkas plk. Zaskevičius dokumentaliai įrodė, kad iš viso jis ne karininkas, o jo paskutinis karinis laipsnis buvo viršila.*"

Toliau autorius rašo kad, "iššifruota buvo gera dešimtis tokių karininkų", kurie pasisavino augštesnį laipsnį. Skandalo nebuvo daroma, tik jiems buvo pranešta, "kad tolimesnis jų kėlimas bus sustabdytas, kol jie neįeis į savo tinkamą vietą."

Man šis dalykas nesuprantamas. Žinau, kad daugelis, kurie buvo pasisavinę laipsnį buvo atiduoti teisman. Tad kodėl šiuo kartu taip nebuvo pasielgta? Gal, kad, "augštos užimamos vietos"? Buvo teisė ir pareiga taip padaryti. Tačiau nieko nebuvo daroma. Matomai plk. Zaskevičiaus "dokumentiniai įrodymai" buvo toki silpni ir greičiausiai pramanyti, kad su jais nebuvo galima viešai dalyką kelti, ar į teismą eiti. Tad ir buvo tylima, o knygoje tas viskas parašyta visai be reikalo.

Pabaigai.

Autorius savo knygos įžangoje rašo: "Esu krikščionis, todėl rašydamas šiuos savo atsiminimus, visą laiką turėjau mintyje 8 punktą trumpiausios ir idealės žmonijai konstitucijos — 10 Dievo įsakymų ir stengiausi prieš tą punktą nenusikalsti". Aš pilnai tikiu autoriui, kad jisai norėjo ir tikėjo rašąs tik tiesą. Bet perskaičius knygą aiškiai matosi, kad rašyta viskas iš atminties. Reikia pabrėžti, kad autorius daug atsimena, tačiau daug ir pamiršo, ypač datas - laiką. Kas liečia kautynių eigą, tai patiekė tokį supratimą kokį jis turėjo tuo laiku kai buvo kr. aps. ministeriu. Detaliau netyrinėjo nei tuomet, nei dabar berašydamas. Nors kautynių eigoje ir datose yra klaidų, bet anų laikų pobūdis ir nuotaikos, puikiai atvaizduotos. Perskaitęs knygą, su mažomis palyginti išimtimis, tapau patenkintas. Aš linkiu autoriui geros sveikatos.

P a s t a b a : Baigus šį straipsnį rašyti, p. Br. Kviklys Čikagoje parodė man istorinį dokumentą su originaliu kpt. Kurkausko parašu. Raštas adresuotas Kauno miesto komendantui. Iš šito rašto aiškėja, kad Vilniaus karo komendantūros kuopa buvo suorganizuota 1919 m. liepos 13 d. Kaune, tam tikslui išskiriant atatinkamą skaičių puskarininkių ir kareivių iš Kauno komendantūros. Besiteiraujant teko patirti, kad Vilniaus komendantūros kuopa liepos 15 d. žygiuodama į Vilnių, buvo prie Kazimieriškių dvaro.

K. Ališauskas

Vilniaus žygio nuotraukos darytos V. Augustino.

KARYS yra dėkingas tiems gerb. Skaitytojams, kurie jau pasinaudojo įdėtomis blankomis ir užsisakė

prof. Vaclovo Biržiškos

PRAEITIES PABIRAS

Šiame KARIO numeryje dar kartą dedame užsisakymo blanką tiems, kurie nesuspėjo anksčiau užsisakyti ir dar norėtų įsigyti šią gražią knygą apie Lietuvą.

Turime pabrėžti, kad užsakymai renkami iš anksto todėl, kad knygos spausdinama atatinkamas kiekis užsakymų skaičiui. Tikimės dar prieš Kalėdų šventes knygą išsiuntinėti visiems užsisakiusiems.

Galvodami apie kalėdines dovanas atsiminkite V. Biržiškos PRAEITIES PABIRAS, gražiausią dovaną jaunam ir vyresniam.

Švenčiantį garbingą 75 metų amžiaus sukaktį buv. Lietuvos Krašto Apsaugos ministerį, Diplomatą ir Visuomenininką,

GENEROLĄ TEODORĄ DAUKANTĄ,

sveikina ir linki Jam daug sveikatos, ilgų ir darbingų metų.

K A R Y S

KARALIŠKOJO ŽALVARIO AMŽIUS

A. ŽYGIMANTAS

Varpelinės keramikos žmonės, matyti, yra buvę geri lankininkai, ką rodo jų puikiai pagaminti strėlių antgaliai su liežuvėliais kotui įtverti ir barzdelėmis. Kitas svarbus jų ginklas — platus durklas, kurio kotas ir ašmenys pagaminti iš žalvario, kartais titnago, vieno gabalo. Jie vartojo riešo apsaugas, gamintas iš akmens ar rago, prie kurių pritaisyti dirželiai, kartais pritvirtinti auksinėmis vinelėmis. Įdomu yra, kad šiaurės - vakarų Europos didesnėje dalyje metalų pasirodymas sutampa su varpelinės keramikos žmonių atsiradimu (2000 pr. Kr.) greičiausiai atėjusių iš Ispanijos. Ten Iberų pusiasalyje, kasyklų srityje įtaigojamoje metalus naudojančių Viduržemio ir Artimųjų Rytų civilizacijų, išsivystė žalvario kalvių ir pirklių rasė. Keliaujančių pirklių ir šaltkalvių grupėmis jie nukeliaudavo didžiausius atstumus, kurdami prekybines stotis ir nuženklindami prekybos kelius.

Prekybininko verslas buvo pelningas, tačiau tais laikais ypatingai pavojingas: "Atvyko jis drąsus, kantrus ir neatgrasomas. Jo dešinė laikė nuogą kardą, kairė - skydą. Tik narsiausieji vyrai, drąsiausieji, geriausieji kovotojai tapdavo tais laikais pirkliais. Mainų prekyba dažnai vykdavo taip, kaip dar ir šiandieną vidurinėje Afrikoje tebevyksta ir kaip apie tai pasakos ir priešistoriniai mitai pasakoja. Pasienyje šalies svetimųjų gyventojų, kurių nebūdavo nei matyti nei girdėti, tačiau kurie keliaujantį pirklį tūkstančiu akių stebėdavo, jis sudėdavo savo prekes. Jos nepaliestos ten gulėdavo iki sekančio ryto. Greta jų, tačiau, vietiniai gyventojai būdavo jau sukrovę savus daiktus, siūlomus už svečias prekes. Jei pirkliui jų pakakdavo, jis susikraudavo juos visus į savo krūvio gyvulių balninius krepšius. Jei jų būdavo jam per maža, jis palikdavo juos gulėti taip kaip jie buvo sudėti. Gal vietiniai duos daugiau? Jei neduoda — jis pasiima savąsias ir iškeliauja toliau."[12]

Megalitų statytojų - misionierių, pėdsakais eidami, jie veržėsi upių slėniais, pasiekdami tolimiausias Naujojo akmens amžiaus ūkininkų sodybas atgabendami jiems naują, liuksusinę prekę - žalvarį. Tą jie galėjo daryti tik išvystę abipusę prekybą: savo žalvarį jie keitė į Britanijos žaliąjį nefritą į Anglijos ir Skotijos juodąjį gagatą ir auksinį gintarą iš Baltijos kraštų. Spėjama, kad be žalvario, varpelinės keramikos žmonės pardavinėjo dar vieną paplitusią prekę — alų.[10]

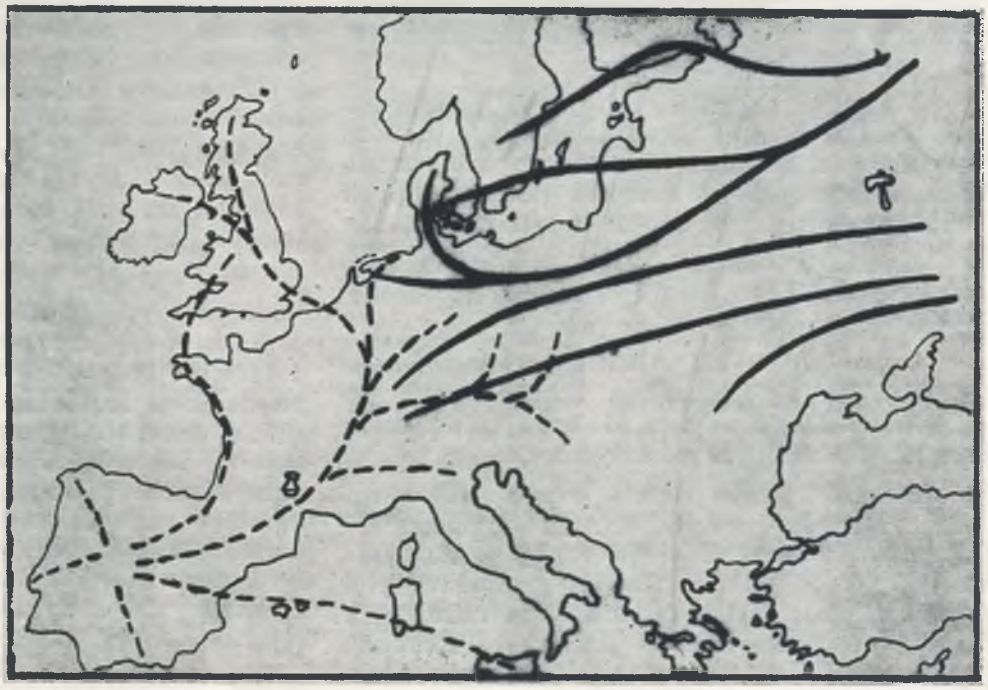

Pertrauktos linijos — varpelinės keramikos žmonių keliai; ištisinės linijos — kovos kirviais ginkluotų klajoklių veržimosi kryptys

Jų prekybinių postų būta apstu plačiuose kraštuose. Tuose postuose, kiekvienas, kas tik pajėgė, galėjo nusipirkti žalvarinį durklą ar jieties antgalį, o ir vargšas, už kokį lapės kailį, galėjo gauti bent puodynę to, taip linksmai nuteikiančio gėrimo - alučio.

Tačiau iš rytų, varydami savo galvijų kaimenes, jieškomami geresnių ganyklų, pasipylė raitieji klajokliai ginkluoti kovos kirviais. Susimaišę su vietiniais gyventojais ir varpelinės keramikos pirkliais, jie apgyvendino beveik visą Europą ir apie 2000 pr. Kr. pasiekė net Anglijos rytines pakrantes, pietuose plisdami įsiveržė Turkijon ir, šiaurinėje Mesapotamijoje, susidūrė su raštingomis tautomis. Ten jie įkūrė hititų ir, arklių augintojų, mitanni karalystes. Jie kalbėjo indo-europiečių kalbomis.[10] Apie tų laikų tautų judėjimą dar bus kalbama atskirai.

Žalvario amžius prasidėjo tuoj po 2000 m. pr. Kr. (kitų nuomonė 1000 metų anksčiau) vidurinėje Europoje ir Britanijoje, pora šimtmečių vėliau Danijoje, šiaurinėje Vokietijoje pietinėje Švedijoje. Žalvaris galėjo būti išrastas rytinėje Viduržemio jūros srityje, Egypte arba Kretoje dar prieš vidurį 3-čio tūkstantmečio pr. Kr.[3]

Pastovūs metalo prekybos ryšiai rišo visą vidurinę Europą nuo augštutinės Italijos iki Harco kalnų ir nuo Vyslos iki Reino į vieną bendrą ekonominę sistemą, kuri jungėsi su Britų salomis ir siekė Daniją, kur metalas buvo mainomas į gintarą.

Žalvario amž. pradžioje metalurgija buvo išsivysčiusi tik keliuose negausiuose centruose, iš kurių prekyba ėjo pabaigtais gaminiais, kurie, palyginti, buvo reti.

Vengrijos vakarinė, vidurinė ir pietinė dalys, kaip ir galima buvo laukti iš srities su seniausiomis, išskyrus Vyduržemio sritį, tradicijomis pasidarė lyg centrinis taškas madų ir įvairių kultūrų maišymo ir tarpinimo puodas.

Iš čia, iš vidurinio Dunojaus sričių, abipusiai pasikeičiant kultūrinėm įtakom, atrodo, į Egėjo sritį pateko kardo idėja.[36]

Žalvario gamybai reikalingas alvas (cinas) senovėje būdavo gaunamas iš Cornwallio, Ispanijos ir Portugalijos,[6] jo buvo taip pat ir vidurinės Vokietijos plokštikalnyje.[1]

Žalvaris, pirmas tvirtas ir visapusiškai tinkamas metalas - neveltui kartais vadinamas karališkuoju metalu. Tokį jo vardą pateisina jo vartojimas. Iš geležies žmonės gamindavo plūgus, bet tik iš žalvario karališkus vainikus ir karžygių kardus. Vėlesnė geležis yra ūkininkų epochos metalas, žalvaris, gi - aristokratiškosios. Todėl visa kas tik yra kilę iš žalvario laikotarpio gauna lyg didvyrišką aureolę.[12]

Žalvaris yra dar vadinamas bronza. Šitą vardą jis gavo nuo miesto Brundusium, kuris yra pietų Italijoj ir buvo garsus savo prekyba žalvariu.[3] (Žalvaris būdavo gaunamas maišant 90 procentų vario su 10 procentų alvo.)

Neaišku ar Aunjetitz (Unitiče) vietovė, Smichowo rajone, netoli Pragos, yra pirmoji žalvario dirbimo vieta vidurinėje Europoje, tačiau ji yra tipinga savo radiniais tam laikotarpui. Tos rūšies kultūra buvo išplitusi Bohemijoje, Silezijoje, vakarinėje Lenkijoje ir Orderio baseine, Moravijojo, Austrijoje, Dunojaus slėnyje, šiaurinėje Tiuringijoje ir Saksonijoje.[35]

Viduriniame Žalvario amž. laikotarpyje pietų Rusijos lyguma, atrodo, buvo ištuštėjusi. Tuo metu hiksai valdė Egiptą, o arijų kiltys veržėsi iš Azijos stepių į Indiją; Kinijos legendos kalba apie raitelių kiltis pasieniuose Hsia dinastijos valdymo pabaigoje.

Visi šie įvykiai leidžia spėti, jog geri laikai žemyno viduryje priaugino didelius kiekius gyventojų, kurie užėjus sausroms, pradėjo veržtis iš senųjų gyvenviečių. Mat vidurinis ir vėlyvasis Žalvario amž. laikotarpis buvo šiltas ir palyginti sausas.

VIDURŽEMIO JŪROS SRITIS

Italijoje Žalvario gaminius tiekė paslaptingoji Etruskų tauta, kuri dar mažai tėra ištirta. Spėjama jog etruskų atsidurta ir Tartesse Ispanijoje, kur jie pakėlė žalvario gamybos lygį. Iš Toskanos (Tuskijos - Etruskijos) didžiule srove plaukė žalvario gaminiai į visą Europą, kol apie 700 m. pr. Kr., po 500 metų intensyvaus vario kasyklų naudojimo, pradėjo trūkti žaliavos ir kituose kraštuose atsiradę, nauji šaltiniai, pradėjo varžytis su etruskų.[12]

Yra spėjama, jog, vadinamoji, Viduržemio jūros rasė yra kilusi iš rytinės Afrikos ir ten paplitusi į Egiptą, šiaurinę Afriką ir per Viduržemio jūros salas patekusi į Europą. Besiplėsdama ji kartu išplatino kai kuriuos kultūrinius elementus tipingus tų karštų Naujojo akmens amžiaus laikotarpiui. Tos rasės šakai, kuri įsiveržė į Italiją, italai archeologai davė ligurų vardą. Kartais Italijos ir Ispanijos įsiveržėliai kartu vadinami ibero-ligurais. Graikų ir Romos istorikai Ligurijos gyventojus laikė kilusiais iš pirmykščių pusiasalio užkariautojų.

(bus daugiau)

DAILININKO ADOMO GALDIKO KŪRYBA

EMILIJA ČEKIENĖ

Šių laikų lietuvius dailininkus skiriame į modernius ir realistus. Kitaip sakant, į tuos, kurie nekeičia savo meninio įsitikinimo, kurie tvirtai laikosi savo meninio principo, manydami, jog vien tik lietuviški motyvai ir temos tėra svarbiausi lietuvybės ir lietuviško meno tremtyje išlaikymai. Pastariesiems dar galima būtų priskirti publicisto vardą, kurie daugiausia tarnauja lietuvybės išlaikymui rašiniais, o anie menininkai — meno paveikslais, kuriuos jie kuria pagal visuomenės norus. Atseit, gamintojas daro prekę pagal vartotojo pageidavimus ir nurodymus, nes kitaip ta prekė nerastų rinkos.

O vad. modernistai kuria vis jieškodami ko nors naujo, neišsakyto ir mano bei stengiasi savo įnašą atiduoti į pasaulinį kultūros lobyną, ne vien lietuvišką, nes ir mūsų menas, nejieškodamas nežinomų meno platybių, nekildamas į augštumas, liks tik liaudies menu ir tik jai tarnaujančiu.

Kažin ar būtų prasminga mūsų menininkams, netekusiems savo tėvynės, apsiriboti vien griežtais nusistatymais bei patriotiškumo taisyklėmis. Greičiau tai būtų kūrybinis jų sustingimas, stovint vietoje tenkintis jau pasiektais laimėjimais nesiekiant, nejieškant vis naujų kūrybinių horizontų, reikštų, anot tos patarlės, kas stovi vietoje tas eina atgal.

Išeivijoje lietuvių dailininkų tarpe yra įvairių. Vieni laikosi grynai lietuviškų temų, kiti, bendrųjų, dar kiti, norėdami pastoviai materialiai aprūpinti šeimą, pasuko vien į prekybinę sritį, dar kiti savo gyvenimą pašventė tik grynam menui.

Prie paskutiniųjų priklauso ir dailininkas Adomas Galdikas, kurio kūryba vis veržiasi į tarptautinio meno augštumas. Dauguma jo kūrinių nepraranda lietuviškos dvasios, tačiau pasižymi didesne kūrybos laisve, pasitikėjimu ir meniniu patyrimu.

Jis nuolatos gyvena tuo kūrybiniu troškuliu, be kurio negimsta joks veikalas, joks kūrinys. Ir nebandyk tada Adomo Galdiko prisišaukti telefonu ar aplankyti, nes išorės pasaulis jam tada neegzistuoja. Tada jis, Nietzschės žodžiais tariant, yra įkritęs į ekstazę kūrėjas, aklas antgamtinių galybių įrankis. Tada jis pats nesuvokia, ko verti ar neverti jo kūrybos turiniai, nes tai ne jo, o įkvėpimo darbas.

Paskutiniu laiku jo kūryboje veirauja ekspresionizmas ribojantis abstraktu ir todėl vargu ar tikslinga jį būtų priskirti vienai kuriai menininkų srovei. Jo dabartinėj kūryboj atsispindi atsivežta meilė tėvynės gamtai, bet lygiai taip pat nėra svetima ir naujo pasaulio, suteikusio mūsų menininkui ramų prieglobstį ir pakenčiamas gyvenimo sąlygas laisvai naudoti savo talentą ir kurti ne pagal partijos įsakymą, gamta. O šio krašto audringa gamta ir jos vaizdai yra kontrastas nuo ramios, ramių spalvų lietuviškų gamtovaizdžių.

Pagal M. Pečkauskaitės apibudinimą mūsų gamta, tai ramybė ir saikas. Jokio milžiniškumo, jokio smarkumo jokio perdėjimo, jokio kraštutinumo. Nei labai šaukiančių varsų, nei per šviesių saulės spindulių, nei oro kataklizmų, nei augmenų turtingumo ir per didelio jų tarpimo. Vienu žodžiu, nieko labai ir nieko per daug. Ir viskas tarsi uždengta plonu lengvučiu, balsvai pilku ūku . . .

Taip lygiai ir A. Galdiko kūryboj, tuose svetimuose, ryškių ir akį rėžiančių spalvų gamtovaizdžiuose, begalėj varsų, atsispindi menininko nepaprastas jautrumas tų gyvų, ryškių atspalvių deriny. Jo kūriniai gyvi, spalvų begalės, tačiau akies nerėžia, tarsi būtų uždengti tuo lengvučiu, balsvai pilku ūku.

Dail. Adomui Galdikui, kaip ir daugeliui lietuvių, teko išgyventi sunkias tremties gyvenimo sąlygas dėl artėjančio komunistinio teroro pasitraukus iš tėvynės, apleidus tėviškės namus, kur gimė jo talentas, pasireiškė pirmieji kūrybos polinkiai ir subrendo lietuviška kūrybinė dvasia, kuri jame giliai įaugo ir iki šių dienų jo kūryboj paliko pėdsakus belankant Lietuvos istorinius piliakalnius su jų griuvėsiais, didingai bylojančia karžygiška praeitim, Lietuvos pelkes, krūmokšnius ir miškus, upes ir kryžkeles su jų smūtkeliais.

Tai ta ramioji, bet žavingoji Lietuvos gamta, kurioje mūsų dailininkas vaikščiojo, gėrėjosi ir kūrė, praleido visą gražiausią savo gyvenimo laikotarpį ir tai niekados iš jo atminties neišdils. Jis ir dabar savo kūriniuose tuos vaizdus gyvai atvaizduoja.

Tačiau paskutiniu laiku A. Galdikas, kaip modernistas, lietuvių visuomenės yra sunkiau suprantamas. Ir tai greičiausiai dėlto, kad jis nenuilstamai, visokiose tremties gyvenimo aplinkybėse nepalūžta, kuria vis jieškodamas

Adomas Galdikas, Kanklininkas — Aliejus

naujų kelių, siekdamas tobulėjimo, kad ir sunkiausiose sąlygose, o mūsų, naujo pasaulio įvairių įtakų veikiamas, domėjimasis menu mažėja. Taip ir gaunasi tarp kūrėjo ir visuomenės vis didesnis nuotolis.

Bet čia verta prisiminti mūsų žymųjį tapytoją Čiurlionį, kurio, kaip sakoma, kartą dail. A. Žmuidzinavičius paklausęs, kada tu, pagaliau išmoksi piešti, kurio kūrinių, mes nevertinom tol, kol svetimieji mums pirštu parodė turimus savo tautos deimančiukus. Tik, kai jis mirė pradėjom jo kūryba domėtis, gilintis, suprasti ir branginti.

Grįžtant prie A. Galdiko kūrybos, norisi prisiminti, kad jis normaliais laikais, tėvynėje, jau buvo pasiekęs didelių meninių laimėjimų ir buvo plačiai žinomas, ne tik kiekvienam Lietuvos kampely, bet ir už jos sienų, nes jau 1931 m. buvo suruošęs savo kūrinių parodą Paryžiuj, Atelier Francais galerijoj, iš kur garsusis Paryžiaus muzėjus Jeu de Paume įsigijo tada net du jo paveikslus. O 1937 m, dalyvaujant Paryžiuj pasaulinėje parodoj už kūrinį 'Lietuva" gavo Grand Prix įvertinimą, o už "Šarūno" dekoracijas aukso medalį.

Tremties metais Vokietijoj, dailininkas dalyvavo visoje eilėje parodų — Tuebingene, Freiburge, Frankfurte, Baden-Badene ir k., o

MŪSŲ MIRUSIEJI KARIAI

Karas yra integrali žemės istorijos dalis. Šių laikų žmogui karas yra tapęs ne tik nesantaikos, staigių sprendimų, bet net ir galutinės pražūties lėmėju. Abiejų pasaulinių karų metu žuvo milijonai žmonių, daugelį išsklaidė po platųjį pasaulį nežinomam likimui. Jų tarpe nemažas skaičius ir mūsų tautos brolių padėjo savo gyvybes ar tai kovų laukuose ar tai, kur nors, išeivijoje. Šiame laikotarpyje įvairiuose kraštuose nemažas skaičius Lietuvos kariuomenės buvusiųjų karių išsiskyrė iš gyvųjų tarpo. Tačiau jų vardų iki šiol nebuvo matyti mūsų "Karyje". Štai tų mirusiųjų eilė:

1) Bačkus Juozas, plk. ltn., mirė kankinio mirtimi Sibire 1945 m.

2) Bendorius Vytautas, plk., mirė Los Angeles 1959 m. balandžio 11 d.

3) Bėrentas Edvardas, mjr., mirė Vokietijoje 1958 m.

4) Birontas Adolfas, plk., mirė Clevelande 1958 m. birželio 8 d.

5) Byla Jurgis, plk., mirė kankinio mirtimi Sibire 1945 m.

6) Bučys Augustinas, sav.-kūr., mirė Argentinoje 1958 m. birželio 21 d.

7) Burokas Romas, plk. ltn., mirė Lietuvoje 1959 m.

8) Čigas Jurgis, mjr., mirė Chicagoje 1959 m. gegužės 16 d.

9) Daniūnas Jonas, kpt., mirė Brooklyne 1958 m. rugsėjo 20 d.

10) Dymša Leopoldas, kpt., mirė Stanford, Conn, 1959 m.

11) Juodolis Jurgis, ltn., mirė Chicagoje 1959 m. kovo 7 d.

12) Kubilius Juozas, sav.-kūr., mirė Argentinoje 1958 m. vasario 7 d.

13) Kazlauskas Mikas, kpt., mirė Hudson—Amerikoje 1954 m. spalių 14 d.

14) Luinys J., plk. ltn., mirė Chicagoje 1958 m. rugsėjo 18 d.

15) Laučius Jonas, adm. mjr., mirė, Kaune 1959 m. vasario 18 d.

16) Liepinaitis Jonas, sav.-kūr., mirė Chicagoje 1959 m. liepos 9 d.

17) Navikėnas Juozas, kpt., mirė Kanadoje 1958 m.

18) Nevinskas Vladas, mjr., mirė Argentinoje 1958 m. birželio 23 d.

19) Padegimas Vincas, ltn., mirė Bradforde — Anglijoje 1958 m.

---

pastoviau apsigyventi buvo pasirinkęs Paryžių, tą menų miestą, kur jis tuo laiku daugiausia palinko į modernųjį meną ir ten suruošus jam savo naujosios kūrybos parodą, vieną kūrinį įsigijo Paryžiaus moderniojo meno muzėjus.

Ir dabar, jei ne tas įgimtas nerangus lietuviškas žemaičio kuklumas, A. Galdikas šiame kontinente būtų jau išgarsėjęs meno viršūnėse, nes jau suspėjo dalyvauti keliose tarptautinėse parodose ir savo suruošti. Jose jo darbus labai teigiamai įvertino daugelis meno kritikų ir palankiai atsiliepė amerikiečių spauda.

Žurnalas Art News jo kūrybą pavadino sinteze daugelio Europos mokyklų, New York Herald Tribune pabrėžė, jog A. Galdiko kūriniai yra sudvasinti, brilijantiški ir virpą spalvomis. New York Times pažymėjo, jog jo kūryba tai intensyvių emocijų ir intymiausių gamtos apraiškų stebėjimo išdava. Aplamai, visi meno kritikai pastebėjo nepaprastą jo kūrinių spalvingumą ir sugebėjimą lengvai žaisti spalvomis.

Šiame kontinente A. Galdiko kūrinių jau įsigijo Whitney Amerikos meno muzėjus New Yorke ir kiti.

Feigl galerijoje jo paveikslų galima dažnai užtikti parodose kartu su kitais moderniojo meno atstovais, kaip prancūzų Chagalliu, Legeru, Matissu ir t.t. Jis gauna kvietimų dalyvauti ir kituose Amerikos miestuose, bet, būdamas kuklus, reklamos ne tik nemėgstąs, bet aiškiai vengiąs, dažniausiai tais kvietimais nepasinaudoja, motyvuodamas, kad paveikslų įrėminimas, persiuntimas atima daug laiko nuo tikros kūrybos. Šių eilučių autorei teko matyti net pakartotinus jam kvietimus atsiųsti porą savo kūrinių parodai, į kurią labai sunku patekti. Žinoma, tai nėra mūsų dailininko geroji būdo ypatybė. Jis kuria negalvodamas kam ir kodėl. Iš šešių kambarių buto tik du mažus kambarėlius užima šeima, visa kita — jo darbai, kukių prikrauta iki lubų.

Jo tapyba daugiausia yra aliejinė, bet jis nevengia ir temperos, kur itin pasižymi tuos spalvingu, švelniu ir nuostabiai gyvu spalvų žaidimu.

Džiugu, kad dailininkas Adomas Galdikas, nežiūrint jau ilgo nueito gyvenimo amžiaus, vis dar tebeina tuo nedėkingu tobulėjančio, vis augštyn kopiančio kūrėjo keliu. Šiuo metu ruošiasi naujai parodai kuri įvyks dar šį vėlybą rudenį Feigl galerijoj.

20) Povilaitis Pranas, kpt., mirė Lietuvoje 1958 m.

21) Purvys Pranas, ltn., mirė Lietuvoje 1958 m. rugsėjo 17 d.

22) Rusteika Stepas, plk., nužudytas Červenėje 1940 m.

23) Raivydas Stepas, v. psk. sav.-kūr., Vyčio Kr. Kav., mirė Brocktone 1957 m. rugpiūčio 29d.

24) Stasiūnas Juozas, plk., mirė Chicagoje 1958 m. liepos 24 d.

25) Steponavičius Vincas, sav.-kūr., aktorius, mirė Vilniuje 1958 m.

26) Survyla Aleksas, ltn., mirė Chicagoje 1958 m. birželio 23 d.

27) Ulpa Antanas, mjr., mirė Chicagoje 1959.

28) Šarauskas Juozas, plk., nužudytas Červenėje 1940 m.

29) Valkūnas Leonas, plk. ltn., mirė Anglijoje 1957 m. gruodžio 8 d.

30) Valius Povilas, kpt., mirė Osnabriuke—Vokietijoje 1959 m. rugp. 2 d.

31) Vitkus Vincas, ltn., mirė Chicagoje 1958 m. gruodžio 5 d.

32) Žilinskas Jurgis, plk. ltn., mirė Waterbury, Conn. 1937 m. kovo 15 d.

33) Volodkevičius Jokūbas, mirė Maywood, Ill. 1959 m. liepos 28 d.

Surinko — Povilas Dirkis.

KARYS IR LIETUVIŠKOJI KNYGA

PRANYS ALŠĖNAS

Visų tautų ir visokiausių luomų, profesijų ir įsitikinimų žmonėms knyga buvo ir tebėra netik kaip jų buto papuošalas, bet ir kaip išminties šaltinis. Knygos reikšmės dar nepajėgė nublukinti nei radijas, nei televizija, nei kitokie žinių gavimo šaltiniai. Ir kas būdinga, kad knygos reikšmę, nors gal tik labai siaura prasme, supranta netgi ir tie, kurie knygų visiškai neskaito. Kažkuriam angliškam laikraštyje buvau užtikęs aprašymą, gal kiek anekdotiškai skambantį, tačiau itin įdomų, kaip ryškiai nusakantį kažkieno knygos reikšmės supratimą. Esą Amerikoj, kažkoks milionierius turėjęs begaliniai daug pinigų, bet proporcingai maža kultūringumo. Knygų nei laikraščių jis niekad neskaitęs. vienok knygos reikšmę, nors labai siaurai, pasakytume, snobiškai, visdėlto, supratęs. Taigi, panorėjęs ir jis įsigyti savą biblioteką. Tačiau - negi vaikščiosi po knygynus, seksi naujai išeinančias knygas ir jas pirkinėsi? Jis tą problemą daug paprasčiau išsprendęs. Užsakęs moderniose stalių dirbtuvėse knygoms spintas ar joms sukrauti lentynas, na o ten pat...ir pačias knygas. Žinoma knygas ne popierines, bet... medines. Jos buvusios gana gražiai išdroštos, knygų imitacine spalva nudažytos, nugarlėse gana gražiai, daugumoj netgi auksinėmis raidėmis, įrašyti žymiųjų autorių vardai ir knygų pavadinimai datos ir t.t.

Lietuviai, be abejonės, knygų reikšmę daug plačiau suprato ir dabar tebesupranta. Jiems knygos — nevien tik buto papuošalas, pagaliau, ir nevien tik visokerioų žinių šaltinis, bet ir ginklas jų amžinoj kovoj dėl savo krašto laisvės ir nepriklausomybės.

1918 m. vasario 16 atgautoji Lietuvos nepriklausomybė buvo atkovota ne tuo trumpu laikotarpiu ir nevien tik mūsų karių ir savanorių krauju, bet ir gana seniai besireiškusiu mūsiškių knygnešių dideliu pasiaukojimu, dar anais caro priespaudos ir lietuviškų knygų draudimo laikais.

Dabar, kada mūsų Tėvynė vėl priešo okupuota ir kalama prie kryžiaus, lietuviškosios knygos reikšmė visu savo didingumu vėl turi atsistoti prieš mūsų akis. Sakau, "mūsų", be abejonės, tai visų lietuvių, o ypač buvusių Lietuvos karių, nūdien išblaškytų po platųjį pasaulį ir, bent pakol kas, negalinčių su ginklu rankose stoti į kovą Tėvynės iš priešo nagų vaduoti.

Pagirtinas "Kario" užsimojimas leisti lietuviškas knygas. Nelabai seniai 'Karys" išleido itin vertingą H. Sienkievičiaus 3-jų tomų istorinę apysaką "Kryžiuočiai", kurią iš lenkų kalbos labai gražiai išvertė Kazys Jankūnas, o dabar - vėl skelbiasi leidžiąs įžymaus mūsų praeities tyrinėtojo, amžinos atminties prof. Vaclovo Biržiškos raštų rinkinį, pavadintą "Praeities pabiromis".

Kaip matyti iš išsiuntinėto leidžiamos knygos aprašymo, "Kario" spausdinama knyga yra itin reikalingas veikalas. Jį turėtų užsisakyti visi lietuviai, o ypač — buvusieji kariai ir "Kario" skaitytojai, tuo parodydami, kad jiems svarbi kova dėl Tėvynės laisvės jeigu ne plieniniu, tai kultūriniu ginklu.

Tebūna lietuviškoji knyga ir buvęs Lietuvos karys du neišskiriami draugai, nors, bent tuo tarpu, abu tremtiniai.

Redaguoja
V. A. Mantautas,
38 Sawtell Ave.,
Brockton 39,
Mass.

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGA IR VILNIAUS KRAŠTAS

SOFIJA MANTAUTIENĖ-PŪTVYTĖ

Karių kautynės, partizanų ir šaulių kovos, politinė veikla, pavergtųjų vilniečių priešinimasis okupantams ir jų kančios, laisvosios Lietuvos žmonių pastangos, raudona gija eina per trumpą nepriklausomo gyvenimo laiko tarpą. Klaipėdos krašto atgavimas sustiprina tautos pasitikėjimą savo jėgomis, bet Vilniaus netekimo žaizda dar labiaus degina... Tauta budi ir ruošiasi kovai dėl Vilniaus.

Šaulių S-ga čia turėjo pirmaujančias pozicijas. Daug dirbta, daug padaryta ir nemaža aukų padėta. Dirbta tyliai, nesireklamuojant, atpildo nejieškant. Gal dėlto didelė šaulių veikimo dalis visuomenei iki šiolei liko nežinoma. O kas nusakys jaunąjai kartai anų laikų sąlygas ir nuotaikas, kuriose buvo veikiama?

Perbėgu mintimis pirmųjų Sąjungos centro veikėjų veidus ir neberandų jų gyvųjų tarpe. Su savim jie nusinešė ir tai, ką žinojo... Vartau Šaulių S-gos Istorijos puslapius, kurią dar laisvoje Lietuvoje išleido pati Sąjunga, pasiremdama išlikusiais dokumentais. Čia daug gražios medžiagos iš LŠS darbų dėl Vilniaus ir jų kovų Vilniaus baruose. Matau Perlojaus būrį, kovose su lenkais net 10 gyvybių paaukojusį, bet lenkams niekuomet nenusilenkusį. Štai Šiaudinio ryžtingi vyrai. Čia šauliai saugo tiltus ir brastas, kartais atlaiko ištisus fronto barus, kariuomenei tiekia žinias, veikia lenkų užnugaryje. Matau ne tik vyrų, bet ir moterų veidus, tylius, atkaklius, pasiryžusius. Tiek mūsų visuomenei nežinomos medžiagos!... Bet visdėlto ir šioje knygoje nerandu pilno Šaulių S-gos veikimo vaizdo.

O Šaulių S-gos veikimas nebuvo epizodinis. Jos steigėjai turėjo aiškų veikimo planą ne tik dabarčiai, bet ir tolimai ateičiai, kurs skyrėsi į dvi dali: 1) kariškas piliečių paruošimas gintis, kurio gali prireikti kiekvienu momentu ir 2) tautos atsparumo ugdymas, kurs garantuotų tautai saugumą ir plėtotę ilgiems laikams.

Šiomis dviem kryptimi Šaulių S-ga ir veikė. Anų laikų veikėjai puikiai suprato partizaninio veikimo reikšmę ir dėlto jį išplėtė okupuotose srityse. Vilniaus krašte veikė 4 partizanų grupės (rinktinės), o Klaipėdos krašte penktoji. Jų štabai buvo įkurdinti šioje pasienio pusėje. Tai anais laikais turėjo būti išlaikyta griežtoje paslaptyje. Kilus karui su lenkais priešas būtų puolamas iš užnugaryje. Tais pat sumetimais buvo palaikomi glaudūs santykiai su ukrainiečiais (prie Sąjungos turėta net jų specialus atstovas su gudais. Buvo užmegzti draugiški santykiai su suomių ir latvių šauliais. Kad šis planas buvo geras, parodė Klaipėdos sukilimas. Slaptieji Klaipėdos šauliai ne tik palaikė krašto nuotaiką ir paruošė sukilimui dirvą, bet davė sukilimo organizatorių, kovotojų ir vadų.

1920 metų vasarą, mūsų kariuomenei užėmus Vilnių, rugpiūčio 23 dieną jau įkuriamas Vilniaus šaulių būrys. Šaulių būriai steigėsi ir visame krašte. Lenkams vėl kraštą okupavus, jie veikė slaptai. Per juos plito iš Lietuvos S-gos centro ir kitų institucijų gausiai spausdinama propagandinė spauda lietuvių, lenkų ir gudų kalbomis, plaukė žinios ir buvo vykdomas pasipriešinimas.

Niekuomet neužmiršiu, kai vieną kartą mane, dar jauną mergaitę, iškvietė į savo kabinetą V. Pūtvis, įdavė storą visokių raštų prikrautą portfelį ir liepė nusinešus namo padaryti tų

raštų santrauką. Tai buvo 4-rių slaptųjų grupių vadų ir jų bendradarbių pranešimai apie šaulių akciją vadinamo plebiscito metu. Įduodamas portfelį tarė:"Tu dabar turi savo rankose daugelio žmonių gyvybę. Saugok šiuos dokumentus. Jei tave ištiktų koks pavojus, tai žūk pati, bet šių dokumentų neįduok!"... Tokios didelės atsakomybės slegiama skubėjau namo, su dar didesniu susijaudinimu skaičiau mūsų vyrų pranešimus apie balsavimo eigą, gyventojų pasipriešinimą ir suklastotus balsavimo duomenis, kurių pagelba vilniečiai "savanoriškai" prisijungė prie Lenkijos. Kiekvienas, dažniausiai pieštuku rašytas pranešimas, buvo didelio pasiaukojimo ir drąsos liudininkas...

Šaulių S-ga taip pat šelpė ir globojo vilniečius. Gaunamos per rinkliavas ir iš valdžios lėšos per LŠS plaukė į Vilniaus kraštą. Užplūdus Vilniaus pabėgėliams, Kaune, kurį laiką net turėjo mokiniams bendrabutį. Daugeliui parūpinta darbo, o kiti pasiliko dirbti pačiame centre ir tapo žymus LŠS veikėjai. Taip pat buvo globojami vilniečiai partizanai, kurie lenkų buvo išaiškinti ir turėjo trauktis iš savo krašto. Deja, 1923 metais, pasikeitus LŠS vadovybei, visų 4rių grupių veikimas buvo sustabdytas, o partizanų likviduotas.

Krašto viduje, LŠS visomis priemonėmis stengėsi ugdyti lietuvio savigarbą, atsparumą lenkų propagandai ir Vilniaus vadavimo idėją. Gavusi pirmąjį "krikštą" kovoje su POW ruoštu sukilimu, kada ne tik Kaune, bet Kėdainiuose, Kaišiadoryse ir kitose ties lenkų rubežiumi vietovėse šauliai padėjo tą sąmokslą likviduoti. LŠS gerai pažino Lenkijos troškimus ir veikimo metodus. Antru kartu šauliai stipriai pasireiškė Hymanso projekto metu, visą kraštą užliedami protesto mitingais ir rezoliucijomis, reikalaujančiomis su šiuo projektu nesutikti. Čia reikia pabrėžti, kad LŠS niekuomet neskiepijo aklai šovinistinio nusistatymo prieš lenkus. Ypač, V. Pūtvis buvo priešingas tuštiems šūkavimams, iškabų dažymams ir kitoms aklo šovinizmo apraiškoms. Jo manymu, tauta turi kovoti už savo būtį tobulindama savo ir kantriu darbu kraudama dvasinius ir ekonominius lobius. Patvariai siekdama, ji neišvengiamai savo tikslą pasieks. Žinoma tik teisingą tikslą, o Vilniaus atgavimo reikalas toks yra...

Ir štai 1939-ji metai. Pirmuoju traukiniu važiuoju su kauniečiais į Vilnių į kurį jau įžygiavo mūsų kariuomenė. Šlapdriba, ties Aušros Vartais kelias užtvenktas besitraukiančių iš Vilniaus raudonarmiečių vorų. Vyrai gana apšepę, nelinksmi. Tylios minios, susibūrusios pa-

S V E I K I N I M A S
GEN. TEODORUI DAUKANTUI

Buvusį Lietuvos Šaulių Sąjungos Centro Valdybos Pirmininką ir vieną iš Šaulių S-gos atkūrėjų Tremtyje,

GENEROLĄ TEODORĄ DAUKANTĄ nuoširdžiai sveikiname garbingos 75 m. sukakties proga, brangiam Sukaktuvininkui linkėdami su ta pačia nepalaužiama šauliška dvasia toliau dirbti TĖVYNĖS LIETUVOS labui ir sulaukti Jos išlaisvinimo.

Ilgiausių metų, Brangus Generole!

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS TREMTYJE CENTRO VALDYBA

šaliais kantriai laukia kol nemalonieji valdovai pasišalins. Važiuoja gurguolės pakrautos baldais ir kitokiu vilniečių turtu, ir visdėlto, nežiūrint baugaus nujautimo, kurs raudonųjų bazėms įsikūrus Lietuvoje, graužė kiekvieno širdį, nežiūrint tų šiurpių vorų ir Vilniaus lenkų šaltų žvilgsnių, svaiginantis džiaugsmas užlieja širdį. Žiūriu nuo Pilies kalno į tą stebuklingą, išsiįgtąjį miestą į Lietuvos vėliavą plevesuojančią virš pilies griuvėsių ir visa saso esybe jaučiu, kad čia tos vėliavos vieta, čia mes priklausome...

Ties miesto rotuše nustebusi Vilniaus gyventojų minia. Stovi kariškos virtuvės ir šaulės dideliais samčiais dalina gyventojams riebią su mėsos gabalais sriubą. Vieni atkiša indelius, kiti lyg didžiuojasi. "Atsinešk indelį, įpils ir tau, sriuba gera" ragina vieni kitus. Po raudonojo siaubo čia vyksta kas tai nesuprantamo. Stebisi lenkai, kad tie litvinai nėra tokie baisūs. Stebisi jų gražiai nuaugusiais vyrais ir Maisto ir Pienocentro krautuvėmis...

Ir štai, paskutis šaulių suvažiavimas jau Vilniuje. Žygiuojame pro išsvajotą Gedimino kalną, lankome Aušros Vartų Mariją, šv. Kazimiero karstą. Vaikščiojame savo protėvių pėdomis ir nuostabi ramybė mus apgaubia. Tačiau neilgai tasai mūsų džiaugsmas. Po nepilnų metų nauja Bolševikų invazija netik Vilnių, bet ir visą Lietuvą aplaisto ašaromis ir krauju. Prasideda naujas ir Vilniaus ir visos Lietuvos pavergimo laikotarpas, kuris tęsias ir dabar. Bet nenusiminkite — okupantas nėra amžinas.

L.V.S. RAMOVĖ, NEW YORKO SKYRIUS

r e n g i a

LAPKRIČIO 23 DIENOS LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMĄ,

kuris įvyks

Š.M. LAPKRIČIO MĖN. 21 d. 6.30 V. VAKARE
APREIŠKIMO PAR. SALĖJE, BROOKLYNE

P r o g r a m o j e :

1. Invokacija, kurią atliks Balfo Reikalų Vedėjas kun. Jankus
2. Pirmą kartą New Yorko visuomenė išgirs Lietuvos Operos solistę p. Valiukienę-Nasvytytę
3. Dainuos Lietuvos Operos solistas Vladas Baltrušaitis
4. Kalbės visuomenininkas dr. Bronius Nemickas
5. Rašytojas - poetas p. Rūtenis-Rutkauskas
6. P-nios J. Matulaitienės Tautinių Šokių Grupė
7. Dail. prof. V. K. Jonyno paveikslo laimėtojo paskelbimas
8. Gausus bufetas ir atskiri stalai
9. Šokiams gros p. Butrimo orkestras.

Minėjimo iškilmes maloniai sutiko pravesti buv. Studentų Ats. Karininkų Korporacijos "Ramovė" vienas iš steigėjų ir pirmasis jos pirmininkas p. Stasys Gudas.

Kadangi visas šio minėjimo pelnas yra skiriamas Lietuvos Invalidų šalpai N. Y. "Ramovės" Skyrius tikisi, kaip ir kiekvienais metais, gausaus visuomenės subuvimo.

Lapkričio mėn. 22 d. 11 val. ryte iškilmingos šv. Mišios Apreiškimo Parapijos Bažnyčioje už Žuvusius už Lietuvos laisvę.

N. Y. "Ramovė" Skyriaus Valdyba

LIETUVIAI KREPŠININKAI LANKĖSI P. AMERIKOJE

Praėjusią vasarą, pradedant liepos men. 8 d., Šiaurės Amerikos lietuvių krepšinio rinktinė atliko vieną iš svarbiausiųjų žygių lietuvių reprezentacinės veiklos bare lankydamasi penkiose Pietų Amerikos valstybėse ir ten sužaisdama 17 rungtynių su vietinėmis komandomis.

Š. Amerikos krepšinio rinktinė — viso 10 žmonių su treneriu Vytautu Grybausku ir vadovais — Valdu Adamkavičiumi ir Petru Petručiu, lydima kelių ekskursantų maždaug 5 savaites viešėjo Kolumbijoje, Argentinoje, Uragvajuje, Brazilijoje ir Venecueloje. Jie išvykoje pelnė 13 pergalių iš 17 turėtų susitikimų, kas yra pažymėtina pasekmė. Dar vienos sužaistos rungtynės nebuvo laikomos oficialiomis ir jose mūsiškiai susitiko su Brazilijos rinktine — šiuometiniu pasaulio krepšinio meisteriu. Jos buvo laimėtos braziliečių.

Visose lankytose vietovėse Š. Amerikos lietuviai krepšininkai susilaukė didelio dėmesio tenykščių gyventojų tarpe ir spauda jiems skyrė nemaža vietos. Iš įvairių ispanų ir portugalų kalbomis einančių laikraščių iškarpos liudija, kad ši kelionė daug pasitarnavo lietuvių vardo išgarsinimui P. Amerikos žemyne.

Taip pat, žinoma, išvyka pasitarnavo ir lietuvių ryšio pietiečių su šiauriečiais sustiprinime. Tą ypatingai gerai nušvietė P. Amerikoje išeinantieji lietuviškieji laikraščiai, kurie negailėjo gražių žodžių šiam įvykiui. Argentinos "Laikas" pirmame puslapyje rašė;

"Lietuvių sportininkų atvykimas pas mus į svečius sukėlė nemaža entuziazmo ir sujudimo: visos lietuviškos organizacijos buvo išjudintos, visi su įtempimu sekėme mielų svečių laimėjimus ir pralaimėjimus, visa savo širdyse išgyvendami.

"Todėl turime būti dėkingi mūsų broliams iš šiaurės, kad jie mus išjudino ir suartino. Be to, susitikimas su mūsų tautiečiais iš šiaurės kontinento mus pačius praturtino ir paliko visiems daug malonių prisiminmų."

"Argentinos Lietuvių Balsas" šiame reikale teigė:

"Šiaurės Amerikos lietuvių krepšinio rinktinė, graži jaunystės ir sporto ambasada, suartino abi Amerikas ir iš pagrindų sujudino visą Argentinos lietuvių koloniją". Kitoje vietoje tas pats laikraštis pažymėjo: "Tokio didelio įvykio, visos Amerikos lietuvių suartinimui dar nėra buvę. Šis didis žygis kaip tik vyksta šį liepos mėnesį, sukankant 26 metams nuo Dariaus ir Girėno pasiaukojimo mūsų tautos ir mūsų išeivijos garbei."

Ir kitose vietose nuotaikos buvo panašios ir Š. Amerikos krepšininkai tenykščių lietuvių buvo neatlaidžiai sekami. Jie padarė nemaža vizitų įvairiems augštiems asmenims ir turėjo nemaža kitokio pobudžio pasirodymų. Pavyzdžiui, Venucueloje buvo lankytąsi Carabobo parke — istorinėje šventovėje, kur prie didvyrių paminklo buvo padėtas 5 pėdų skersmens vainikas, papuoštas Lietuvos ir Venecuelos vėliavomis. Ten pat buvo padarytas vizitas ir Carabobo provincijos gubernatoriui.

Grįžtant prie krepšininkų rungtynių, ypatingai pažymėtina viena pergalė — laimėjimas prieš Montevideo rinktinę—, kurioje žaidė 6 krepšininkai iš Uragvajaus valstybinės rinktinės. Pralaimėta buvo prieš stiprokas komandas ir čia daugumoje atsiliepė nemažas lietuvių nuovargis ir vietinių teisėjų šališkas teisėjavimas. Kelios rungtynės buvo sužaistos (Argentinoje ir Uragvajuje) su vietiniais lietuviais krepšininkais, kurie nugalėti nemaža persvara.

Išvykoje žaidė šie krepšininkai: A. Varnas, J. Valaitis, A. Šimkus, W. Kamarauskas, K. Germanas R. Dirvonis (visi iš Chicagos), J. Skaisgeris (iš Detroito), A. Švelnys (iš Waterburio,) D. Grybauskas (iš Worcesterio), A. Radvilas (iš New Orleans).

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

—**Jonas Ambutis,** atliekąs karinę prievolę Argentinos kariuomenėje, paskutiniu metu iš Molomar buvo perkeltas į Buenos Aires. Šiuo perkėlimu džiaugiasi, nes galės tuo pačiu laiku tęsti studijas universitete.

— Tarnaująs karinėje aviacijoje **Kazys Viščiulis** atvyko paviešėti pas savo tėvus, George ir Alice Viščiulius, gyvenančius Norridge, Ill.

Praleidęs čia mėnesį laiko, jis vyks į Alaską, kur gavo naują paskyrimą.

— Rugsėjo 27 d. negailestingoji mirtis pakirto Lietuvos kariuomenės savanorį **Robertą** Juknaitį, sulaukusį 56 metus amžiaus. Gero būdo, sąžiningą ir pareigingą lietuvį.

R. Juknaitis priklausė Lietuvos Šaulių Sąjungai. Buvo apdovanotas dviem savanorių medaliais-ordinais.

— **Jonas Daugirdas,** Lietuvos kariuomenės savanoris kūrėjas, patyręs verslininkas, nuo spalio 1 d. atidaro Londono Lithuanian Trading Co. siuntinių į Lietuvą ir kitus kraštus siuntimo agentūrą.

— Po vestuvių ceremonijų Marquette parko bažnyčioje, JAV-jų armijos leitenantas **Robertas Aleksiūnas** su žmona Regina, buv. Lukauskaite, išvyko į El Paso, Texas, kur šiuo metu yra jo tarnybos vieta.

—**A.A. pulk. leit. Reimonto** antkapio reikalu prašo atsiliepti jo dukteris gyvenančias laisvajame pasaulyje, šiuo adresu: J. Čekauskas, Kettneugaeschen 6-1, Augsburg, W. Germany.

—Chicagoje, Tautinėse Kapinėse, buvo palaidotas **Kazys Deveikis,** miręs vos 40 metų amžiaus. Jis buvo "Margučio" radio programų pranešėjas, rašytojas ir žurnalistas.

Užsibaigus Antram pasauliniam karui, jis aprašė savo pulko nuotykius tame kare ir toji jo knygą kurią atspausdino Sandara, buvo pavadinta: "The Regimental History of the 1303 Engineers".

—**Algis Žižniauskas ir Romas Leimonas,** gyveną Bostone, pašaukti karinei prievolei atlikti. Abudu yra baigę augštuosius mokslus ir gavę armijos karininkų laipsnius.

— **Dr. Richardas Grišius,** kuris prieš mėnesį laiko įstojo į karo laivyną kaipo dantistas, šiomis dienomos gavo antrojo leitenanto laipsnį. Jo buveinė yra San Diego, Cal.

— **Saulius Elisonas,** JAV Armijos leitenantas, Woodrow Wilson Fondo stipendijantas įstojo į Harvardo Universitetą filosofijos daktaratui pasiruošti. Gilinsis Europos ir Tolimųjų Rytų santykių problemose. Saulius yra panevėžiečių profesoriaus ir daktarės, mirusių Vokietijoj, sūnus.

—**Algimantas Kuprionis, prof. Jono** Kuprionio sūnus, Louisianos politechnikos institute baigė mechanikos inžinierio mokslus ir dabar atlieka karinę tarnybą chemikų dalinyje.

— Chicagoje vėžio liga mirė ats. mjr. **Jurgis Čigas,** gimęs Biržų apskrity, sulaukęs 68 metų, gyvenęs pastaruoju laiku Chicagoje. Amerikoje, atvykęs iš Vakarų Vokietijos 1949 metais, įsijungė į visuomeninę veiklą. Priklausė Evangelikų Sinodo ir parapijos vadovybei, buvo atsargos karių "Ramovės" ir kitų organizacijų nariu.

—**A. a. Mateušas Ališauskas,** I-mo Pas. karo veteranas, mirė veteranų ligoninėj Hines, Ill. Gyveno Berwyne, palaidotas iš Petkaus koplyčios Cicero spalio 10 d.

New Yorko Ramovėnų susirinkimas

Spalių 17 d. vakare, susirinkę Liet. Piliečių klube, ramovėnai išklausė pakviesto **p. V. Abraičio** pranešimą apie Lietuvių Tautinės Sąjungos susikūrimą Amerikoje. Daug kam buvo naujiena, kad šis stiprus ir augantis politinis sambūris nėra tiesioginė tąsa Lietuvoje vyravusios Tautininkų partijos.

Po pranešimo buvo aptarti artėjančios Lapkričio 23-čios minėjimo reikalai. Šventės minėjimo programa žada būti įspūdinga. D.

Algis ir Bronius Gaižučiai, du broliai savanoriai JAV kariuomenėje

Algis

Bronius

RAMOVĖNŲ VEIKLA ČIKAGOJE

Vienas didžiausių Čikagos dienraščių Tribun įdėjo straipsnį apie lietuvių kultūrinį centrą — Jaunimo namus ir jų šeimininkus tėvus jėzuitus. Besigėrėdamas tuo centru ir jėzuitų nuveiktais darbais, autorius pažymi, kad Jaunimo namus aplanko savaitgaliais tūkstančiai žmonių, jaunimo ir senimo, kurie ten atlieka didelius darbus savai tautai ir jos kultūrai. Tas straipsnis buvo paskelbtas spalių 4 d. namų pašventinimo proga. Namų šventinimą atliko vysk. Brizgys asistuojant tėvams jėzuitams, dalyvaujant įvairaus rango dvasininkams ir organizacijoms ir tūkstantinei miniai. Organizacijų vėliavų tarpe dalyvavo ir L.V.S. Ramovės Čikagos skyriaus vėliava nešama savanorio — kūrėjo M. Lunecko ir palydovų kar. J. Gaižučio ir šaulio K. Dudėno. Minėjime pavyzdingą tvarką palaikė uniformuoti korporacijos Gintaras nariai.

Sąryšyje su tautų budelio Chruščiovo atsilankymu amerikiečių organizacija We The People surengė La Salle viešbutyje masinius prieškomunistinius mitingus, kurie vyko rugsėjo 18 ir 19 dienomis. Mitinguose dalyvavo Čikagos ramovėnai, buvę Amerikos kariai, Kęstutis Dirkis ir Rimas Vežys. Mitinguose jie turėjo progos ir kalbėti: K. Dirkis rugsėjo 18d. ir R. Vežys rugsėjo 19d. Jie kalbėjo lietuvių akademinio jaunimo vardu angliškai. Jų kalbos buvo paminėtos amerikiečių spaudoje.

Rugsėjo 27d. Jaunimo Centre buvusių policijos tarnautojų klubas KRIVULĖ šventė savo tradicinę Angelų šventę. Ta pat proga paminėjo 41 metus policijos įsikūrimo, pagerbė mirusius, žuvusius ir ištremtus Sibiran. Iškilmėms vadovavo klubo pirmininkas Pov. Dirkis, talkininkaujant klubo kultūros vadovui K. Klinauskui. Šventėje dalyvavo gausus būrys buvusių policijos pareigūnų su šeimomis ir svečiais.

Čikagos žurnalistai lietuviai savo klubą suorganizavo 1958 m. Jame, tarp kitų, yra nemaža ir buv. Lietuvos karių. Skyriui vadovauja Ant. Gintneris. Jo pastangomis spalių 3d. įvyko rajoninis žurnalistų suvažiavimas ir spaudos balius. Suvažiavimo tikslas buvo paminėti žurnalistų Sąjungos įkūrimo 30 metų sukaktį. Buvo skaitomos dvi paskaitos: kun. Bagdonavičius — Lietuvos laikraštininkas išeivijoje ir G. Galva-taikos ir karo galimybės. Suvažiavimo prezidiume buvo: P. Turuta, K. Sruga ir P. Dirkis. Suvažiavimas įvyko Jaunimo centre, o spaudos balius Balio Pakšto svetainėje.

P. Erdvys

VETERANŲ VEIKLA

NIAGAROS PUSIASALIO RAMOVĖNAI

Liepos 25d V. Beliūno ūkyje R.R.I. Welland, Ont. įvyko šeimyninė gegužinė su sporto varžybomis, šaudymu, kurio tikslas buvo atkreipti mėgėjų dėmesį į sporto šaudymo meną. Jose dalyvavo, Toronto Vl. Putvio kuopos šauliai, Wellando medžiotojų ir žuklautojų klubas, skautai, Vyčiai ir Niagaros Pusiasalio ramovėnų skyrius. Rochesterio ramovės skyrius buvo pasižadėjęs, bet neatvyko.

Šaudymo varžybose dalyvavusių grupių teisėjais buvo; Toronto VI Putvio Šaulių kuopos — V. Bačėnas, Wellando Medžiotojų ir žuklautojų klubo J. Baliukas ir Niagaros Pusias. ramovėnų skyriaus — P. Balsas.

Grupinėse varžybose I vietą laimėjo skautai, Vyčiai gavę 317 taškų, II vietą ramovėnų skyrius — 263 taškus, III vietą Toronto Šauliai — 245 taškus ir IV vietą Eellando Medžiotojų ir žuklautojų klubas — 204 taškus.

Pavienių pirmenybėse geriausiai sušaudė Šaulys Juozas Budrevičius iš Toronto, antrasis — Jeronimas Beliūnas iš Wellando, ir trečiasis — Gediminas Jaunušonis iš Niagara Falls.

Kadangi ramovėnų skyrius finansiniai nėra perdaug stiprus todėl prizų pinigais nebuvo, bet laimėjusiems buvo įteikti "Gerajam Šauliui" pažymėjimai, Reikia paminėti, kad pažymėjimai buvo meniškai, gražiai, lietuviškais raštais išpaišyti B. Simonaičio iš Port Calborne, Ont.

Organizacijos sustiprinimui pinigais prisidėjo, po 2. dol· A. Vickosas ir J. Girevičius, po 1 dol:, K. Jacevičius, P. Balsas, Kavaliauskas, J. Kavalėlis, I. Šajauka, V. Skrebutėnas, V. Žemaitis, S. Gudaitis, S. Vaitkus, K. Skrebutėnas, J. Dilys ir nijskaitoma pav., po 50 centų.: J. Baliukas. Viso: 16 dol. 75 ct.

Ramovėnų skyriaus vardu, prisidėjusiems prie šio parengimo moraliniai arba materialiniai, skyriaus Valdyba nuoširdžiai dėkoja. Taip pat reiškia padėką garsiakalbio operuotojui K. Butkui, kuris taip maloniai linksmino visus lietuviškų plokštelių muzika, taip dailiai skambėjusia po plačiuosius apylinkės laukus, o taip pat ir p.p. Galdikams už bufeto tvarkymą.

Rugsėjo 19d. Keswick, Ont. įvykusiose šaudymo rungtynėse ramovėnai pralaimėjo prieš Toronto šaulius rungtynėse už Sylvia b-vės skirtą taurę, bet antrą kartą apgynė prieš Toronto šaulius — 398 taškai prieš 471 tašką savo skyriaus taurę. Šias eilutes rašantis, linki ramovėnams sekančiais metais būti pastoviai stipresniems sporto rungtynėse!

Lapkričio 14 d. Niagaros Pusiasalio skyrius ruošia Kariuomenės Šventės minėjimą, su paskaita, menine dalimi ir pobūviu. Meninę dalį sutiko išpildyti mūsų gerbiamas T.L. choras "Varpas".

Lapkričio 15d. įvyks pamaldos žuvusiųjų karių intencija, 10 val. ryto, 75 Rolls ave. koplyčioje.

Kariuomenės šventės minėjimo pelnas, skiriamas Nepriklausomybės Muzejaus statybai Chicagoje.

J.V.

IŠ CLEVELANDO RAMOVĖNŲ VEIKLOS

Ramovėnų skyr. valdyba į Centro Valdybos pranešimą, kad nutarta Chicagoje, Jaunimo centre, atkurti Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjus ir pastatyti Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklą, pilnai pritarė. Birutininkių ir Ramovėnų valdybų bandram posėdyje buvo nutarta pagaminti aukų lapus ir jais rinkti aukas numatytiems tikslams. Ramovėnai rinkliavą jau įvykdė. Surinkta $320.67 ir pinigai jau pasiųsti Komiteto iždininkui. Aukotojų sąrašas manoma bus greitai pagarsintas. Clevelandiškių stambiausia suma yra buv. valdybos pirm. A. Jonaičio $20.00. Birutininkės surinktus pinigus, aukų lapais, persiuntė atskirai.

Lietuvos Kariuomenės šventės minėjimas. Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventės iškilmingą minėjimą Ramovėnai ir Birutininkės rengia š. m. lapkričio mėn. 21 d. 7 val. vak. Lietuvių Svetainės salėje. Pagrindinį žodį pasakys L B Centro Valdybos pirm. St. Barzdukas. Meninę dalį išpildys Čiurlionio ansamblio choras.

Pamaldos už žuvusius karius ir partizanus kovoje už laisvę ir Lietuvos nepriklausomybę, įvyks lapkričio 22 d. 10 val. Šv. Jurgio bažnyčioje. Kviečiamos visos organizacijos su vėliavomis dalyvauti pamaldose.

Paminklinė lenta žuvusiems dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės, dail. Vyt. Raulinaičio projektu, yra gaminama. Lietuvos Kariuomenės šventės minėjimo pamaldų metu ji bus pašventinta ir prikalta Šv. Jurgio bažnyčioje.

Auksinės Vestuvės

Gyvenantieji Detroite Pakalniškiai — Kazys 78 metų amžiaus ir Ona 76 metų, šventė savo auksines vestuves. Nuotraukoje matome juos viduryje, o aplinkui jų vaikai ir vaikų vaikai. Sukaktuvininkai užaugino keturis vaikus ir visiems davė galimybę baigti dar Lietuvoje augštuosius mokslus. Kariams daugiausia pažįstamas yra vyriausias sūnus, sulaukęs 50 metų amžiaus medicinos gydytojas, kapitonas Alfonsas Pakalnis (stovi ketvirtas iš kairės). Jis dabar praktikuoja Ohio valst. ir turi savo nuosavą kliniką. Kitas sūnus-veterinarijos gydytojas ats. ltn. Mečislovas dabar verčiasi veterinarijos praktika, Ohio vlst. (trečias iš dešinės). Jauniausis sūnus Vytautas — inžinierius, dirba savo specialybėje Canadoje aukso kasyklose —(trečias iš kairės. Duktė Velerija Barauskienė yra dantų gydytoja (antra iš dešinės). Kiti nuotraukoje: žmonos, dukters vyras ir vaikai suvažiavę pagerbti sukaktuvininkus. Alfonsas ir Vytautas yra Kario prenumeratoriais. **V.P.**

Paveikslų laimėjimas. Ramovėnų valdyba yra įsigijusi dailininko Antano RŪKŠTELĖS 4 paveikslus ir juos leidžia laimėjimui. Laimėjimas įvyks lapkričio 21 d. — Liet. Kariuomenės šventės minėjime. Laimėjimo bilietus galima įsigyti iš anksto pas Clevelando ramovėnus.

L. Karo invalidams rinklaiva. Lietuvos karo invalidams rinkliava bus vykdoma aukų lapais. Lapai pagaminti ir greitai bus išdalinti. Valdyba tikisi, kad ir šiais metais Clevelando ramovėnai ir liet. visuomenė bus duosni ir aukų surinkime clevelandiečiai nebus paskutinieji.

Clevelando ramovėnai su savo vėliava gausiai dalyvavo surengtoje demonstracijoje Sov. Rusijos diktatoriaus N. Chruščiovo lankymosi Amerikoje metu. Nors į Clevelandą Chruščiovas neatsilankė, tačiau Clevelande š.m. rugsėjo 20 d. buvo surengtos Katedroje pamaldos; žmonės užpildė katedrą ir gatvę. Pamaldas laikė arkiv. Hoban, pamokslą pasakė vysk. Krul, primindamas komunizmo grėsmę pasauliui. Po pamaldų įvyko demonstracija, kurioje dalyvavo per 10,000 clevelandiečių. Pagrindinį žodį tarė advok. Julius Smetona, išryškindamas komunizmo siekimus ir Chruščiovo lankymosi JAV-se tikslus.

Tenka pastebėti, kad ramovėnai Clevelande yra stipriai įsitraukę Clevelando visuomeninėje veikloje.

L. Žvirkalnis

Pasiųsdamas 1960 m. prenumeratą pareiškiu Jums, Ponas Redaktoriau, kad žurnalas "KARYS", mano artimas bičiulis. Patinka man jo turinys, primena man daug ką iš netolimos mūsų senosios tėvynės žmonių ir tuo labiau Lietuvos Savanorių kovų už laisvę.

Džiugu ir tai, kad Karyje atspindi Lietuvos Šaulių garbingosios praeities veikla, kuri glaudžiai siėjasi su kiekvieno tauraus Lietuvio širdies ir sielos jausmais bei kova už tėvynės laisvę.

O kaip būtų miela ir garbinga, jei mūsų žmonės išeivijoje gyveną, skaitytų žurnalą KARYS ir semtų jame sau stiprybės bei tėvynės meilės, tuo būdu stiprintų savo ryžtą išlaikymui gražiųjų ir garbingųjų mūsų žmonių tautinių tradicijų, kuriose glūdi dvasia mūs tautinės egzistencijos.

Linkėdamas Tamstai, Ponas Redaktoriau, sekmės ir ištvermės Jūsų darbe ir vairavime "KARIO" vairo, nuoširdžiai pasilieku
Jumis gerbiąs

W.M. Chase, Hartford, Conn.

Kaina
2 Lt ct

PRINCIPAI, KOKI ?

Šaltasis karas yra oficialiai baigtas. JAV prezidentas padavė ranką visų rusų kalintojui kaip draugiškumo ženklą ir jie abudu išleido bendrą taikos deklaraciją. Valymų taika, vergų stovyklų taika, tautų žudymo taika gavo JAV palaiminimą.

Neišsovę šūvio sutikome didžiausią pralaimėjimą mūsų istorijoje. Pripažindami komunizmo tironiją teisėta ir esančia tikra civilizuotų tautų bendrininke, mes atsisakėme savo garbės, moralinių pareigų pavergtom tautom ir nepaprastai pagelbėjom komunizmui jo kelyje į pasaulio pavergimą.

Šitas lemtingas žingsnis kelyje į pasidavimą yra išdava įvykių prasidėjusių dar liepos mėnesį su pirmąja Genevos konferencijos sesija. Ten niekingai sutikus tartis dėl Chruščiovo brutalaus Berlyno ultimatumo, buvo duota įvykiams eiga. Buvo priimtas nemoralus sprendimas, sprendimas kilęs iš giliai sergančios Amerikos sielos.

Genevos komediją neišvengiamai sekė Prezidento pakvietimas Chruščiovui ir liūdnas Camp David patalpose įvykusio bruderšafto vaizdas. Jei neįvyks pagrindinis Amerikos užsienių politikos įkvėpimo pasikeitimas, galimas tik stebuklo būdu amerikiečiams pasiryžus, ir visiškas pasikeitimas vadovybės, tai įvyks viršūnių susitikimas ir net visa jų eilė. Kiekvienas tų susitikimų, žingsnis po žingsnio ves keliu į mirtį. Į JAV ir vakarų civilizacijos mirtį, tik ne triukšmingą o tylią, su unkštimu.

Nikitos Chruščiovo triumfo žygis per JAV, daug dramatiškesnis už Genevos ir Camp David pasitarimus, yra lyg simbolis naujų amžių, koegzistencijos amžių, savo paties žudiko garbinimo ir liaupsinimo amžių. Pirmą kartą JAV istorijoje, jų prisiekęs ir mirtinas priešas išlipo į krantą. Jis atvyko tik vienam tikslui, gauti duoklinį kyšį. Drebėdami viltimi, apsimesdami, kad Vengrija, Rytų Vokietija, Berlynas ir dešimtys milionų komunistinių valymų aukų, badas ir vergų stovyklos nebeegzistuoja, mes išvengiame reikalo veikti vyriškai, reikalo stoti prieš mūsų priešą rizikuojant karu ir mirtimi.

Vienu momentu tie kurie suprato reikalą prašneko ir Amerikos žmonės juos išgirdo. Wašingtone, New Yorke ir Los Angeles Chruščiovas buvo sutiktas tylos ir priešingai nusiteikusių žmonių. Įgeltas tokio sutikimo Amerikos darbo organizacijų parodyto priešiškumo, aštrių pastabų padarytų tokių vyru kaip Los Angeles meras Paulson. Chruščiovas, pirmąjį įspūdį pagadindamas, pradėjo baršKinti raketomis, parodydamas tikrąjį save — pasaulio užkariautoją.

Tada Baltieji rūmai ir State Departmentas pradėjo veikti. Spauda buvo išprievartauta. Kilmingieji, kurie valgė ir gėrė su Chruščiovu, buvo įtikinti pakeisti toną, buvo dar kartą nusižengta, kad tik įtiktų tironui.

Dvi gentkartės relatyvybės (einšteiniškos) mokymo, neigiančios vertybes pragyvenančias laikiną žmogaus gyvenimą, atrodo, atliko savo darbą. Tikrai yra ironija, kad Ispanijos karo komunistė ir ateistė La-Pasionaria buvo ta, kuri turėjo ištarti: "Geriau mirti stovint ant savų kojų, kaip gyventi visą amžių klupščiom!" O, mes, pasaulio galingiausia tauta, iš baimės deramės su priešu, pasiduodami slieko viltims, bet kuria kaina išlikti gyvam. N.R.

DAKTARAS ŽIVAGO

Sovietijoje, kur žiauri valdžia neleidžia nei mažam nei dideliam viešai pasisakyti, kur jei kas sakome ar rašoma, tarnauja tik komunizmo plitimui. Pasternako žygis reikia laikyti didele sovietų propagandos pergale.

Pasternako Daktaras Živago yra nepakankamai antikapitalistiškas, kad būtų leistas platinti Sovietijoje, bet jis yra aiškiai ir tvirtai prokomunistiškas, įvairiais atžvilgiais, kad yra idealus įrankis griauti vakarų "intelektų" moralę, kurie liberalų prokomunistų propagandos įtakoje tiki jog ši knyga yra viena iš literatūros "didžiųjų". Kad pasaldintų raudoną piliulę, knygos gamintojai pridėjo net religinių posmelių knygos gale.

Daktaras Živago yra tos pat rūšies knyga kaip ir Džilo Naujoji Klasė (The New Class), tai yra prokomunistinė knyga, kurioje yra aiškiai pabrėžta;

1. Kad komunistų revoliucija 1917m. Rusijoje yra pateisinama ir buvo beveik neišvengiama (žiūr. psl. 31, 33, 37, 91-130);

2. Kad gyvenimas po komunizmo rėžimu yra neblogesnis kaip bet kuriame kitame krašte (psl. 182, 193, 195);

3. Kad Rusijos žmonės komunizmą priėmė ir pasisavino (psl. 475, 482, 508). Nors žinoma, kad mažiau kaip 3 procentai Rusijos gyventojų yra komunistų partijos nariai!

Kad knyga yra netvarkoj rodo faktas, kad visa kairioji "liberalioji" ir komunistinė Amerikos spauda šoko ją girti, tuo tarpu Sovietų rašytojai, jos neskaitę, šoko ją peikti. Tą patvirtina ir Chruščiovo farsas su Nobelio premija Pasternakui ir pagaliau paties Pasternako juokingas prašymas, kad jis nebūtų ištremtas iš Rusijos, kai žinoma, kad joks komunizmo priešas niekad nėra ištremiamas, bet likviduojamas vietoje. Pasternakas gi, ne tik nelikviduotas , bet laisvas, gerai gyvena ir rašo toliau.

Ir mūsų lietuviškieji marksistai perša šią komunisto knygą mums.

A.M.

AR GALIMA PASITIKĖTI JUNGTINĖMS TAUTOMS?

Ilgametis sovietų diplomatas Anatoly Dobrynin yra paskirtas J.T. gen. sekretoriaus Dag Hammarskjoldo patikrinti visą J. Tautų komunikacijų struktūrą.

Dobryninas yra kartu ir pasekretoris Politinės ir Saugumo tarybos reikalams. Jis vadovauja J.T. saugumo tarybos reikalams. Jis vadovauja J.T. saugumo policijai ir yra patikėtinis — prižiūrėtojas visų diplomatinių dokumentų, jų tarpe ir visiškai slaptų, saugomų pranešimų, liečiančių pabėgėlių reikalus ir jų saugumą. Taigi komunistas saugo pabėgėlių nuo komunistinio rėžimo reikalus.

A.M.

Pulaski Dieną minint New Yorke, Rockefelleris pagyrė lenkus, kad jie susilaikė neprisidėdami prie vengrų ir kitų europiečių suruoštų demonstracijų prieš Chruščiovą. Nė vienas iš dalyvių jam už tai neplojo, keletas demonstratyviai išėjo iš salės...

N. R.

AUKOJO KARIUI:

1. Jakimavičius Vladas, Mass.	$13.00
2. Ruokis Jonas, N. Y.	4.50
3. Grigelaitis Stasys, Canada	4.00
4. Jonkutė Augustina, Ill.	4.00
5. Petrauskas Vytautas, Ill.	4.00
6. Tveras Antanas, Ill.	4.00
7. Vaičeliūnas J., Canada	4.00
8. Vėžys G., Ill.	4.00
9. Mikolaitis Jonas, N. Y.	2.00
10. Mikoliūnas Antanas, Ohio	2.00
11. Tumas Juozas, Ill.	2.00
12. Jakimavičius Ant. Anglija	1.50
13. Anysas M., Canada	1.00
14. Lavinskas Frank, N. Y.	1.00
15. Račkaitis K., N. Y.	1.00
16. Valaitis Stasys, Vis.	1.00
17. Pocius Aug., Ill	0.50
18. Pupalaigis B., Ill.	0.50

KARYS dėkoja aukojusiems

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

65-39 A Grand Ave., Maspeth 78, N. Y.
Tel. TWining 4-7327

★

Gerai atliekami taisymo darbai ir parduodami nauji laikrodžiai

KARIO LEIDINIAI

gaunami tiesiai iš KARIO Redakcijos, arba pas platintojus:

1. **H. Sienkievičius, KRYŽIUOČIAI**, istorinis romanas, 3 tomai, kiekvienas po $3.50 (Nuolatiniai "Kario" skaitytojai gauna visus tris tomus tiesiai iš "Kario" tik už $8.00).

2. **Prof. V. Biržiška, PRAEITIES PABIROS**, rinkinys straipsnių iš Lietuvos istorijos — $6.50 (stambi, iliustruota ir įrišta knyga) — spaudoje.

Laisvoji Lietuva

Prenumerata:

Metams	— —	$4.50
Pusei metų	— —	$2.50
Atsk. Nr.	—	10 centų

Adresas:
911 W. 32nd ST., CHICAGO 8, ILL.

Phone: PRospect 8-5374

BALYS RADIO & TELEVISION
SALES - SERVICE

Electrical Appliances - Gifts - Records
Cards - Films

2646 West 71st St., Chicago 29, Ill.

DIRVA ★★★ THE FIELD

Dukart savaitinis, leidžiamas Vilties D-jos. Išeina Clevelande pirmad. ir ketvirtadieniais. Redaktorius: Balys Gaidžiūnas.

PRENUMERATA: metams $8.00. Atsk. Nr. kaina 10¢.

Adresas:
6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio

DARBININKAS

VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS!

916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Išeina du kartu per savaitę

Kaina metams	$6.00
Brooklyne	6.50
Užsienyje	6.50

Prenumerata JAV ir užsienyje: Metams — $6.00, pusmečiui — $3.00, atsk. nr. — 60c. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
L. BILERIS, c/o KARYS,
916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

Keisdami adresą nedeisdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

•

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.
KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.